

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 24.

Onsdagen den 24 april.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Fortsattes föredragningen af första särskilda utskottets utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag, lag om vissa föreningar för ekonomisk verksamhet, lag om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, lag angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862, lag om registrering af bankaktiebolag samt lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887; dels väckta motioner i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aktiebolag.

Punkten 2.

Utskottets förslag till lag om aktiebolag.

§ 33.

Herr Annerstedt: Vid denna § vågar jag vördsamt yrka, att § måtte till utskottet återremitteras. Jag har två skäl för detta mitt yrkande. Det ena afser första stycket i §:n.

Utskottet har nemligen anfört skäl, som tala därför att i afseende å utfärdande af preferensaktier de af Kongl. Maj:t uppställda villkoren måhända kunna anses alltför stränga. Deremot har, enligt min tanke, utskottet icke anfört giltiga skäl därför, att, i fråga om ändring af bolagsordningens bestämmelser i afseende å föremålet för bolagets verksamhet, Kongl. Maj:t i detta af-

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

seende uppställt allt för stränga bestämmelser. Åtminstone har utskottet, då det sökt jemka på dessa bestämmelser, gått för långt åt andra sidan. Det har under förmiddagens diskussion redan framhållits, att det af utskottet tillagda vilkoret, att minst $\frac{2}{3}$ af de röstande skulle biträdt ett beslut, innebär i verkligheten mycket ringa säkerhet, då aktieegarne i ett aktiebolag länge egt kännedom om och fortfarande utan svårighet äro i tillfälle att i och för en bolagsstämma fördela de af dem innehafvande aktier mellan flere personer.

Under sådana förhållanden synes mig utskottet böra taga i öfvervägande, huruvida icke Kongl. Maj:ts förslag i första stycket, med afseende å ändring af föremålet för bolagets verksamhet, borde oförändradt bibehållas, äfven om i afseende å preferensaktierna ifrågasättes någon jemkning i de bestämmelser, som Kongl. Maj:ts proposition i detta afseende innehåller. Ifrågasättas kan ock, huruvida ej utskottet vid förmildringen af de af Kongl. Maj:t föreslagna vilkoren gått för långt, då det tillåtit $\frac{2}{3}$ öfverrösta den återstående $\frac{1}{3}$.

Deremot har, i afseende å andra stycket i denna §, under förmiddagens diskussion framhållits, och det synes mig med rätta, att fall kunna tänkas, då bolagsordningen borde gifva minoriteten mera skydd i fråga om bolagets upplösning eller försäljning af all bolagets egendom, än hvad detta andra stycke nu innehåller. Det torde nemligen icke kunna bestridas, att exempel kunna framdragas å ganska betänkliga fall, i hvilka en bolagsstämma med enkel pluralitet fattat beslut om bolagets upplösning eller försäljning af all bolagets egendom — hvilket i verkligheten kommer på ett ut med bolagets upplösning — icke med hänsyn till bolagets ställning, utan med anledning af för bolaget helt och hållet främmande hänsyn. Utan svårighet torde utskottet kunna föreslå några bestämmelser, som i dessa frågor lemna minoriteten i bolaget något vidsträcktare skydd än det, som i nu föreliggande förslag innehålles.

Härvid bör man erinra sig, att i 54 § intagits stadganden, som, för den händelse att bolagets rörelse så illa utfallit, att större delen af aktiekapitalet gått förlorat, föreskrifver bolagets upplösning.

Jag vill tillägga, att, efter de upplysningar jag erhållit, Andra Kammaren återremitterat ifrågavarande §.

Herr Svedelius: Såsom herrarne finna, har utskottet i denna § ansett sig böra i det första momentet föreslå lindrigare bestämmelser än de Kongl. Maj:t föreslagit. Den föregående talaren tycktes också medgifva, att detta kunde vara berättigadt i fråga om utfärdande af preferensaktier. För min del tillåter jag mig, då jag instämmer deri, att påpeka, att jag tror, det kan vara fullkomligt befogadt att medgifva en sådan inskränkning i de af Kongl. Maj:t föreslagna strängare bestämmelserna, äfven då det rör ändring af bolagsordningens bestämmelser i afseende på föremålet för bolagets

verksamhet. Såsom förhållandena nu äro, förekommer mycket ofta, att ganska stora och väsentliga förändringar göras i bolags verksamhet, i det att man kastar sig in på andra mer eller mindre närgränsande handteringar jemte de som äro i bolagsordningen bestämda, och detta utan att det begäres någon sorts tillstånd dertill. Det kan så vara, att det icke är lagligt, men det är ett praktiskt förfaringsätt, tycker man. Nu har man tänkt sig, åtminstone vill jag tänka mig det, att man skulle förebygga detta mindre rigtiga förhållande, om man införde en lagbestämmelse, som icke vore så sträng, att den utgjorde en frestelse att söka kringgå lagen eller att negligera densamma. Derför skulle det vara bättre att få in i lagen en bestämmelse, som är rimlig och som äfven bör kunna, såsom mig synes, fullt tillfredsställande skydda minoritetens rätt. Jag tror därför för min del, att det är vida klokare att stanna vid en sådan bestämmelse, som nu föreligger, än att skärpa den, hvarigenom man säkerligen i många fall snarare nästan skulle uppmana till att ifrångå lagens bestämmelser.

Hvad beträffar mom. 2 har man här klandrat, att utskottet icke varit nog rigoröst i bestämmelserna rörande ändringar i bolagsordningen äfvensom i fråga om försäljning af aktiebolags fasta egendom. Dervidlag har utskottet dock hållit sig endast till Kongl. Maj:ts förslag. Det är emellertid mycket svårt att göra alla till viljes. Då vissa personer finna dessa förändrade bestämmelser för stränga, tycka andra motsatsen. Det torde därför icke vara tänkbart att kunna finna något sätt, som hvem som helst skall finna tillfredsställande. För min del tror jag dock, att angående en sådan fråga, som försäljning af fast egendom, det för de flesta aktiebolag icke plägar finnas strängare bestämmelser än den, att styrelsen icke får sälja bolagets fasta egendom utan stämmans hörande. Detta brukar vara en vanlig bestämmelse, men jag tror, att det mycket sällan förekommer något stadgande om större majoritet, eller beslut på två efter hvarandra följande stämmor för att få en sådan tillåtelse. I de bolag, hvarom jag har kännedom, har jag icke funnit något betänkligt med de bestämmelser, som der gälla och som äro ganska enkla i fråga om dylik försäljning.

Det kunde möjligen vara befogadt att göra en anmärkning emot frågan om bolags upplösning, men jag tror det vara till fyllest för minoritetens rätt, om de bestämmelser nu bifallas, hvilka, om jag icke missminner mig, komiten från början och i alla händelser Kongl. Maj:it och nu utskottet föreslagit.

Jag tillåter mig därför, med stöd af hvad jag nu anfört, att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nyström, Carl: I afseende på denna §:s andra punkt, som handlar om bolagets upplösning, är jag naturligtvis ense med herr Annerstedt och kan icke annat än finna, nu såsom förut, att de garantier för minoritetens rätt, som der äro upptagna, äro alldeles för svaga, helst jag tycker mig kunna påvisa, att de äro

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

svagare än för närvarande. Redan nu klagas öfver att minoritetens rätt så ofta uppoftas, allra helst vid bolags upplösning. Den plägar dock nu vara i någon mån skyddad af två bestämmelser. Den ena att i de flesta bolagsordningar står det föreskrifvet, att för beslut om upplösning skall det vara kvalificerad majoritet, under det att här är bestämd enkel majoritet, och den andra, som väl finnes i de flesta bolagsordningar, att den andra bolagsstämman skall vara utlyst med sådan mellantid, som lemnar minoriteten tillfälle att så godt sig göra låter bereda sitt försvar. Såsom bekant är det i lagförslaget öfverlemnadt åt bolagsmännen enbart att afgöra, huru ske skall med bolagsstämmas utlysande. Det finnes ingenting, som hindrar, att det i bolagsordningen utsättes en så kort tid, att stämman n:o 2 kommer strax efter stämman n:o 1. Vid stämman n:o 1 har en enkel pluralitet bestämt bolagets upplösning och tillgångarnas realiserande; kommer så, efter ett kort uppehåll, kanske en vecka eller ett par dagar, stämman n:o 2 och då får man beslutet bekräftadt, också då med enkel majoritet. Jag kan icke finna annat, än att detta försvagar de nuvarande garantierna, såvidt det der i de flesta fall föreskrifves kvalificerad majoritet och äfvenledes en längre tid mellan de båda bolagsstämmorna, så att minoriteten har tid att förbereda sig, så godt den kan, till den andra bolagsstämman.

Hvad åter första punkten beträffar, kan jag icke vara af samma mening som herr Annerstedt. Jag skall be att få framställa det fall, som jag på förmiddagen antydde, att till ett bolag kommer ett anbud om en lönande verksamhet, med garanti att den skall fortsätta under en ganska lång tid — således ett för bolaget ytterst viktigt och förmånligt anbud. Hittills har det — såvidt den tillbudna verksamheten varit af så skiljaktig art från bolagets föremål, att den tarfvat ändring i bolagsordningen — kunnat ske på det sätt, att 2 extra bolagsstämmor, hvar för sig, uttalat sig om dessa ändringar, och derefter har man på beslutet fått bekräftelse från Kongl. Maj:t, och dermed har ändringen varit genomförd. Nu åter, om ett sådant tillfälle erbjuder sig, kan det hända, att man får vänta till nästa år, till den ordinarie bolagsstämman, och om ett förmånligt anbud någon gång kommer på våren, strax efter det ordinarie bolagsstämma hållits, måste man gifva den, som erbjuder affären, det besked, att med afgörandet måste anstå ungefär ett år. Ärendet skall då afgöras af en kvalificerad majoritet, hvad som icke erfordras vid det ännu viktigare beslutet om bolagets upplösning. Det synes mig vara en allt för tung form för en så ofta uppkommande fråga som att utvidga verksamheten, låt vara i en riktning, som fordrar ändring i bolagsordningen. Än värre vore det, om en enda bolagsman hade rätt att genom sitt nakna votum fullständigt kunna hindra denna förmånliga ändring i bolagets verksamhet. — Deraf kunde utveckla sig ledsamma förhållanden. Det kunde befinnas nödvändigt att utlösa den vägrande, och det blefve kanske då en utpressning, som det säkerligen icke är lagens mening att befordra. Jag tycker in summa, att formen för denna

fråga om bolagets utvidgning är för tung, och formen för denna ömtåliga sak om bolagets upplösning är alldeles för lättvindig. I båda fallen skulle jag önska en ändring, och det är från dessa synpunkter jag mycket ifrar för en återremiss.

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Herr Hammarskjöld: Jag har naturligtvis ingenting emot, tvärtom instämmer jag i yrkandet om en återremiss, som jag tror vara nödvändig i afseende på det sätt, på hvilket ordet »aktiekapital» är använt. Dervid skulle jag vilja säga några ord med anledning af de anmärkningar, som äro gjorda i afseende å andra stycket, om formerna för beslut angående bolags upplösning. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att 1848 års bolagslag gifver inga garantier alls i detta afseende, utan de garantier, som understundom finnas emot ett minoritetsförtryck vid beslut om bolags upplösning, de finnas allenast i bolagsordningarna. § 33 2:a stycket innehåller således en större garanti än hvad minoriteten hittills i aktiebolagslagen haft i det hänseendet. Önska bolagsmän ytterligare garantier utöfver hvad lagen innehåller, så hafva de full rättighet att insätta sådana i bolagsordningen, såsom uttryckligen utsäges i sista stycket af 33 §: »är för giltighet af beslut, hvarom nu är sagdt, något ytterligare vilkor i bolagsordningen bestämdt, lände ock det till efterrättelse». I bolagsordningen kunna alltså införas mycket skarpare bestämmelser, mycket hårdare vilkor, för att beslut om bolags upplösning skall få anses fattadt, än som står i mom. 2. Det är hvarje bolag obetaget att göra de vilkoren huru stränga bolaget vill, men de få icke vara mildare än de, som stå i andra stycket af 33 §. — Beträffande första stycket får jag säga, att jag anser Kongl. Maj:ts förslag principiellt riktigt, men jag erkänner de praktiska olägenheter, som, enligt hvad den siste talaren påpekat, kunna uppkomma af en så sträng bestämmelse som Kongl. Maj:ts, och anser därför en mildring vara väl befogad; huruvida den af utskottet föreslagna mildringen är för stor, derom kunna meningarne vara olika, och jag tillåter mig icke att nu derom falla något bestämdt omdöme. Som jag redan sagt, har jag ingenting emot att hela § återmitteras, af de skäl jag först nämnde.

Herr Hasselrot: Det är alldeles riktigt, såsom den siste ärade talaren omnämnde, att den olägenhet, som här är påpekad beträffande minoritetens rätt vid bolags upplösning, kan förebyggas genom en bestämmelse derutinnan i bolagsordningen. Men om det är kammarens mening, att denna minoritetens rätt bör skyddas icke allenast i det fall, då bolagsstiftarne eller de, som uppgjort bolagsordningen, varit så försigtiga att deri införa dylika bestämmelser, synes mig det vara rätt och riktigt att få bestämmelsen härom in i sjelfva lagen, och i sådant fall torde för bolags upplösning höra fordras minst samma kvalificerade majoritet som för beslut om ändring i bolagets verksamhet. Det är dock äfven en annan omständighet, som ej bör förbises. Den förste talaren, herr Anner-

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

stedt, påpekade i förbigående densamma, men han missförstods uppenbarligen af herr Svedelius. Herr Annerstedt nämnde nemligen, att det äfven borde stadgas något strängare vilkor, då man ville försälja all bolagets egendom. Herr Svedelius talade dock blott om »fast egendom».

Det är, som bekant, icke sällsynt under nuvarande förhållanden, att ett bolag icke upplöses formelt, utan helt enkelt på en bolagsstämma beslutar sälja sin egendom till en enskild person eller ett annat bolag. Jag har just ett sådant fall i min hembygd, der ett badhusbolag sålt all sin egendom till Borgholms stad, utan att någon förmilig upplösning af bolaget egt rum. Det stod också härom dagen i tidningarna, att Vallåkra aktiebolag beslutat sälja all sin egendom till ett annat bolag. Såvidt jag kunnat läsa Kongl. Maj:ts och utskottets förslag, finnes ingen garanti emot en sådan åtgärd, äfven om man kan anse bestämmelserna i öfrigt nöjaktiga. Det torde därför vara synnerligen viktigt att genom en återremiss af andra momentet i denna paragraf få in några bestämmelser, som förhindra en enkel majoritet på en bolagsstämma att försälja all bolagets eller dess hufvudsakliga egendom.

Herr Philipson: Jag skall, för min del, icke motsätta mig en återremiss af den nu föredragna paragrafen. Men äfven jag ber, i likhet med en föregående talare, att få påpeka, att de bestämmelser i första stycket, hvilka synt mig vara i formen mildare än Kongl. Maj:ts och nog äfven hafva sin berättigade plats derstädes, jemväl af praktisk hänsyn böra stå der.

Herr Nyström har här framhållit, att stora olägenheter kunna uppstå derigenom, att man måste afvakta ordinarie bolagsstämma för att fatta beslut om att förändra bolagets verksamhet eller tillöka den i en riktning, som från början icke varit afsedd. För min del får jag verkligen säga, att denna restriktion i pluralitetens magt är högst nödvändig, och att förslaget ej kan anses annat än välbetänkt.

Vi böra tänka oss, att det är minoritetens rätt vi först skola skydda, och det tror jag herr Nyström äfven är med om.

Att ett bolags affär lätt och ofta kan komma att omfatta en verksamhet, som består i något mera, något helt annat än det, som vid dess bildande afsågs och bestämdes, ber jag att få påpeka och anhåller att med följande exempel få belysa.

Det sker en inbjudning, om jag så får kalla det, till personer att bilda ett bolag för drifvande af en fabrik för tillverkning af bomullsgarn och väfnader. Man skall begagna sig af den och den vattenkraften, och aktiekapitalet blir fulltecknad. Sedan detta skett, träder bolaget i verksamhet, men finner efter någon tids förlopp, att en större eller mindre del af vattenkraften kan användas till drifvande af, låt mig säga, en mjölkvarn. Det väckes då förslag om, icke att öka aktiekapitalet, utan att bygga en stor mjölkvarn och drifva spanmålsaffärer, hvilken verksamhet i in-

bjudningen icke varit angifven för aktieegarne och hvilken är främmande för den deri bestämda. Med denna nya verksamhet kan naturligtvis följden lätt blifva, att bolaget, som måhända från början varit ganska solidt och hade ett tillräckligt kapital och reservmedel att bedriva sin först bestämda rörelse, nu måste skuldsätta sig öfver höfvan för att drifva denna nya verksamhet, hvilken kanske äfven gifver förlust för bolaget i stället för den vinst, den förut hade å sin först beslutade verksamhet. Detta skulle kunnat ske efter beslut å någon bolagsstämma utan qualificerad majoritet och utan att vara beslutadt på ordinarie bolagsstämma! Mig synes dylik åtgärd vara ett prejudgerande af dens rätt, som tecknat aktier i ett bolag för bedrivande af en bomullsaffär, men som sedan mot sin vilja skulle blifva indragen i en spanmålsaffär. Jag, och många med mig, tycker, att det är en ganska stor risk att teckna aktier utan att nu föreslagna bestämmelser antagas och sålunda icke hafva full och ovilkorlig trygghet för att icke verksamheten mot deras vilja ändras på ett sådant sätt, att man kan befara att förlora hela sitt i bolaget insatta kapital, hvilket för mer än en kan gälla detsamma som att blifva ruinerad. Jag tycker, att den af utskottet föreslagna ändringen i §:n är ganska betänklig och kanske ej fullt tillräckligt betryggande för hvarje enskild aktieegare, och skulle helst hafva önskat bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men skall gerna vara med om utskottets förslag med dess mildare former, då väl några strängare bestämmelser äro omöjliga att få af Riksdagen antagna.

Om jag då med min röst medgifver en återremiss af 2:a stycket för att få detta stycke ändradt, så kan jag icke vara med om en återremiss i syfte att ändra det 1:a stycket.

Herr Wærn: Det har fäst min uppmärksamhet, att det icke star någonting om viss tid, som bör förflyta mellan de båda bolagsstämmor, hvilka äro nödvändiga för att vissa beslut skola kunna fattas. I § 8 mom. 8 står endast, att bolagsordningen skall upptaga »huru kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieegarnes kännedom.» Nu kan denna fråga lätt besvaras genom stadgande af annons i ortens tidningar, i Post- och inrikes tidningar o. s. v., men jag förmodar, att meningens är, att det också bör stå, huru lång tid förut en bolagsstämma skall kallas, t. ex. en eller kanske 2 månader förut. Ty det kan hända, att en styrelse eller en majoritet i bolaget är mycket mån om att hastigt få ett sådant beslut till stånd, som de vilja hafva, och då genom annons utsätta ordinarie bolagsstämma till den tid de vilja hafva den och sedan för samma ärendens behandling kalla till extra bolagsstämma på dag, strax efter den, på hvilken den ordinarie stämman skall hallas, kanske påföljande dag. På det sättet kan det knappast blifva någon skilnad i besluten. Den majoritet, som fans på tisdagen, finnes nog också på onsdagen, men det är väl icke hvad som afses.

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Då en återremiss synes komma till stånd, ville jag, att utskottet också skulle tänka på, huruvida icke i lagen borde bestämmas någon viss tid mellan de två bolagsstämmor, som ega att fatta så viktiga beslut.

Herr Samzelius: Hos mig har förevarande paragraf väckt de allra största betänkligheter. Jag har, utom hvad öfriga talare redan erinrat, funnit åtskilligt att dervid anmärka. Jag har gjort jemförelser med utländska lagstiftningar i ämnet, och jag har icke funnit något ställe, der man lemnat minoriteten så litet skydd, som förhållandet skulle blifva, i fall förevarande paragraf antoges. I den tyska handelslagstiftningen — jag bläddrade i den — förekommer ett stadgande, att »ändring af föremålet för bolagets verksamhet kan icke beslutas genom röstpluralitet (Stimmenmehrheit), såvida sådant icke är uttryckligen medgifvet i bolagsordningen. Lag samma gäller i det fall, att bolaget öfverlåter sina tillgångar och skulder på annat aktiebolag emot åtnjutande af betalning i aktier i det senare bolaget.» Härigenom är stadgadt, att genom röstpluralitet kan minoriteten icke beröfvas sin rätt, såvida den icke gått in på något sådant genom antagande af bolagsordningen. Enligt detta förslag åter skulle det blifva regel, att minoritetens rätt förtrycktes, såvida den icke varit så försigtig att låta ett sådant hindrande stadgande inflyta, hvarom en antydning lemnas i sista momentet af denna paragraf. Det är ju ett helt annat förhållande att antaga såsom regel, att ett sådant förtryck icke är medgifvet, än såsom regel, att minoriteten måste i bolagsordningen hafva införd en bestämmelse för att skydda sig. Det finnes också i dessa bolag så många sätt att beröfva sin nästa hans egendom. Jag har under en ganska långvarig juridisk verksamhet haft tillfälle att se de mest upprörande saker i den vägen. Äfven om t. ex i bolagsordningen är stadgad en viss pluralitet för bolagets upplösning, $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$ eller $\frac{4}{5}$ pluralitet o. s. v., så är det ändå icke förbjudet att sälja bolagets egendom; det kan beslutas genom enkel pluralitet. Sa skedde, såsom herrarne torde erinra sig, vid Karlsvik för några år sedan. Man sålde all bolagets egendom, och dermed var bolaget faktiskt upplöst, och något vidare beslut om upplösning af bolaget kunde icke vara erforderligt. Jag har äfven sett tillfällen, då man köper in ett konkurrerande bolag för att göra det oskadligt. Detta tillgår på det sätt — jag sag just ett exempel derpå i fjor — att man köper in så många aktier, som erfordras för att få pluralitet vid bolagsstämman. Härför behöfdes enligt bolagsordningen $\frac{2}{3}$. Sedan man fått dessa aktier, som representerade $\frac{2}{3}$, frågade man minoriteten, den återstående tredjedelen: »viljen I taga pappersvärdet på edra aktier? I hafven här ingenting att säga till om, ty nu besluta vi bolagets upplösning eller att försälja bolagets egendom till samma pris, som skulderna uppgå till; det blifver således icke ett öre öfver till utdelning.» Legaliter kunde det icke hindras, men det är verkligen upprörande att se sådana tillställningar, och det

är icke på ett ställe, utan på många, som jag sett, att man så der hänsynslöst begagnat sig deraf. Derför anser jag, att den förändring utskottet föreslagit i första momentet icke går i den rätta riktningen, utan i sådant fall gifver jag ett alldeles obetingadt företräde åt den kongl. propositionen. Den är icke så sträng, som man vid ett första genomläsande kan tycka. Man har trott, att det skulle erfordras bifall af samtliga aktieegare. Detta är icke förhållandet, utan endast af dem, som äro närvarande vid stämman. Om det är några aktier bortkomna, som man talade om inom bolagskomitén, så hindrar detta icke fattandet af ett sådant beslut; det behöfs blott enhällighet af de närvarande bolagsmännen, och detta kan nog ernås.

Man har äfven talat om exempel, då minoriteten gör skada åt majoriteten, att man kan nödgas utlösa dess aktier och betala dem oskäligt. Det förekommer icke så mycket i aktiebolag som i andra bolag, att någon bolagsman gör sig alldeles omöjlig, så att man måste utlösa honom. I aktiebolagen är det vanligtvis minoriteten, som får släppa till skinn.

Jag anser således af allra högsta vikt, att mera betryggande garantier för minoritetens rätt införas, ty att få en enkel pluralitet för förändring af bolagsordningen eller försäljning af all bolagets egendom är så ofantligt lätt. Det kan t. ex. vara en familj, som har nära hälften af aktierna; köpa de så några aktier till, så hafva de majoritet, och minoriteten blir rättslös. Hafva de i det fall, som nyss omtalades, att aktierna voro 100, endast 51, så blifva de 49 alldeles rättslösa.

Jag beder således att få lägga utskottet varmt på hjertat att i anledning af den återremiss, som jag förmodar Första kammaren är villig medgifva, taga i betraktande, att tillräckliga garantier för minoritetens rätt såväl i ena som andra hänseendet kunna ävägbringas; och det är i det syftet, som jag anhåller om återremiss.

Herr Nyström, Carl: Blott ett helt kort svaromål. Jag ber först och främst få instämma i hvad herr Hasselrot yttrade. Angående den af herr Wärn framhållna betänkligheten har äfven jag framhållit densamma och finner den högst afsevärd.

Hvad beträffar frågan om den i första stycket, på tal om utvidgning af bolagets verksamhet, fastställda ordinarie bolagsstämman, har herr Philipson velat bibehålla denna bestämmelse och funnit det vara föga betryggande, om man i stället skulle låta en sådan sak afgöras vid två extra bolagsstämmor. Jag erkänner, att det fordras en viss försigtighet beträffande en sådan sak som ändring af ett bolags verksamhet. Jag vill då fästa uppmärksamheten på den omständighet, att vid extra bolagsstämma skola i kungörelsen angifvas de ärenden, som skola förekomma att afgöras på stämman. Denna föreskrift synes mig bereda tillräcklig trygghet. Ty hvad som sker på två extra stämmor är fullkomligt detsamma, som sker på en ordinarie och en extra stämma, utom att bolaget

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

genom att använda två extra bolagsstämmor möjligen kan få ett brådskande ärende afgjort i så god tid, att t. ex. ett fördelaktigt anbud icke behöfver gå förloradt. Annars kan ju tidsutdräkten uppgå till i det närmaste ett år. Precis samma garantier som med en ordinarie och en extra bolagsstämma är det med två på hvarandra följande extra stämmor, för så vidt föremålet för de extra bolagsstämmornas beslut skall tillkännagifvas. Jag kan således icke finna annat, än att mycket kan vinnas, men egentligen ingenting förloras genom att borttaga bestämmelsen, att den ena stämman nödvändigtvis skall vara ordinarie.

Herr Sjölin: I likhet med flere föregående talare har jag den uppfattning, att de föreskrifter, som i denna paragraf meddelas, icke äro tillfredsställande. Hvad det första momentet beträffar, så föreskrifves här, att för beslut om ändring af bolagsordningens bestämmelse i afseende a föremålet för bolagets verksamhet skulle det vara $\frac{2}{3}$ af de röstande, som biträdde ett sådant förslag och $\frac{2}{3}$ af hela aktiekapitalet. En föregående talare har anmärkt, att det icke är meningen, att det skulle vara $\frac{2}{3}$ af hela aktieegareantalets röster, utan endast $\frac{2}{3}$ af det antal, som vore representeradt vid stämman. I sådant fall, synes det mig, hade det varit bra, om en annan bestämmelse, än nu, uttryckligen i lagen förekommit, att det i stället hade hetat, att det skulle vara $\frac{2}{3}$ af de närvarandes röster, som erfordrades. Nu har jag mig bekant, att Andra Kammaren redan återremitterat denna paragraf, och att der uttalats den mening, att röstetalet för de saker, som här äro i fråga, skulle vara minst $\frac{4}{5}$ af de närvarandes röstetal, och för min del tror jag, att, så viktiga frågor som här afses, det kan vara skäl att införa en sådan bestämmelse, att minoritetens rätt blifver ordentligt tryggad.

Ser jag sedan på det andra momentet, så äro enligt mitt förmenande bestämmelserna der ännu mera otillfredsställande; ty der finnes, såsom redan förut antydts, ingen annan bestämmelse i fråga om ändring af bolagsordningen eller om upplösning af bolaget, än att majoriteten vid två på hvarandra följande bolagsstämmor fattat ett sådant beslut. Det synes mig alldeles origtigt, att en majoritet skall på det sätt, som här är föreskrifvet, kunna fatta så viktiga beslut, som här äro i fråga; och jag har mig bekant åtskilliga bolag, der man har den föreskriften stadgad, att förslag om bolagets upplösning skall föredragas vid två bolagsstämmor och att det för ett sådant besluts fattande fordras $\frac{2}{3}$ majoritet. En ärad talare har visserligen sagt, att man kan i *bolagsordningen* införa andra bestämmelser. Ja, det är visserligen godt och väl, om sådant eger rum, men mig synes, att skall man hafva en lag, som gifver generella bestämmelser, är det synnerligen nödvändigt, att man der också har tillräckliga bestämmelser i de afseenden, som här omförmälas. Ty enligt min tanke är det något af det viktigaste, att man i en lag har sådana bestämmelser, att icke minoritetens rätt kan åsidosättas, såsom nu kan ske.

Under sådana förhållanden skall jag tillåta mig hemställa om återremiss af den nu föredragna punkten.

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Herr Annerstedt: Jag har begärt ordet allenast för att tillkännagifva, att ehuru jag i anledning af en erhållen uppgift förra gången, då jag hade ordet, uppgaf, att ifrågavarande paragraf af Andra Kammaren återremitterats, vid efterhörande i medkammaren erhållits den upplysningen, att paragrafen icke blifvit af Andra Kammaren återremitterad, utan af kammaren antagits med den förändring, att i första stycket insattes ⁴/₅ i stället för ²/₃. Det är endast detta jag ansett mig skyldig att meddela kammaren.

Herr Svedelius: Med anledning af herr Samzeliis yttrande, att Kongl. Maj:ts förslag icke vore så synnerligen betänkligt sådant som det nu föreligger, vill jag blott påpeka, att om detta förslag antoges, skulle ju en enda vid stämman närvarande aktieegare kunna genom sitt veto omöjliggöra en ändring. Men icke nog med detta. Det kunde nog inträffa och skulle nog i många fall blifva händelsen, att det funnes en konkurrent till bolaget, som önskade dess skadande. Han skaffade sig en enda aktie i bolaget, infunne sig vid stämman och omöjliggjorde der genom sin röst ett beslut, hvarom alla de andra vore ense. Jag tycker således, att denna bestämmelse är ytterst opraktisk. Den kanske är, såsom också uttalats, i sjelfva verket regelrätt, men i det praktiska lifvet tror jag den skulle medföra mycket betänkliga olägenheter.

Nu har här yrkats återremiss från flera håll, och troligen blifver det äfven kammarens beslut. Men jag beder att få fästa uppmärksamheten på, hvilken svårighet det måste blifva för utskottet att veta, i hvilken riktning förändringen skall gå, da yrkanden framstälts, som gå åt alldeles motsatta håll. Somliga yrka, att paragrafen skall skärpas, andra, att den skall mildras. Jag vill också erinra, att återremiss blifvit begärd på så många olika skäl, att det torde blifva svårt att finna en lösning.

Herr Asker: Jag är till en del förekommen af den siste talaren. Om, såsom flere talare yrkat, den föreliggande paragrafen kommer att återremitteras till utskottet, bör naturligtvis den förda diskussionen lända utskottet till ledning för ett nytt förslag. Men jag tror, att litet hvar skall erkänna, att det blifver hardt när omöjligt att med så väsentligt olika meningar, som här uttalats, nu i riksdagens elfte timme, finna ett förslag, som blir tilltalande för majoriteten i denna kammare, när frågan återkommer till förnyad behandling. Då för öfrigt i sista momentet af 33 § finnes medgifvet att i bolagsordningen inrymma strängare bestämmelser än de, som förekomma i Kongl. Maj:ts proposition och utskottets förslag, kan jag för min del icke finna, att minoritetens rätt icke skulle vara fullt betryggad, om vid bolagets bildande sådana bestämmelser inrymdes i bolagsordningen, som skyddade minoriteten emot öfvergrepp.

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

På samma gång, och medan jag har ordet, tillåter jag mig framhålla, att, om lagförslaget i sin helhet är godt, de, som vilja föra det igenom, böra låta de mindre betänkligheterna emot det-samma falla, men att, om förslaget åter i sina grunddrag är ohållbart, det är bättre att låta det falla *utan* återremiss än att genom för många återremisser göra det för utskottet omöjligt att hinna omredigera lagen så, att den i dess förändrade form kan antagas. Jag får för min del yrka bifall till utskottets förslag i den föreliggande paragrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med derunder framställda yrkanden propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf samt vidare på densammans återförvisning till utskottet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

§§ 34 och 35.

Godkändes.

§ 36.

Herr Svedelius: Herr talman, mine herrar! Inom utskottet har jag, jemte två andra ledamöter, icke kunnat dela utskottets mening i denna punkt, utan hafva vi dervid afgifvit vår reservation. Denna gäller det andra momentet i paragrafen, hvarigenom stadgas, att »minst 8 dagar före ordinarie bolagsstämma skall förteckning å de ärenden, som dervid skola förekomma, genom styrelsens försorg hållas för aktieegarne tillgänglig», och vidare, att beslut icke må fattas i fråga, som icke finnes på denna förteckning upptagen.

Enligt mitt förmenande är den stora principiella skilnaden mellan extra bolagsstämma och ordinarie den, att extra bolagsstämma sammankallas för en viss fråga, och att ärende, som skall förekomma der, måste vara speciellt tillkännagifvet för aktieegarne, medan deremot ordinarie bolagsstämma är det enda tillfälle, då aktieegarne äro berättigade att sjelfva handlägga bolagets alla angelägenheter. Det synes mig därför då ock vara fullt i sin ordning, att en aktieegare, som har det ringaste intresse att bevaka i bolaget, också personligen eller genom ombud är der närvarande och gör sin rätt gällande, vid äfventyr att, om han det icke gör, han får finna sig uti hvad de närvarande besluta. Man framhåller att, om det icke är tillkännagifvet förut, hvilka ärenden som skola förekomma, kan en öfverrumpling ske för en eller annan aktieegare, som icke har infunnit sig. Jag kan icke förneka, att detta kan vara möjligt; men då det synes mig vara aktieegares ovilkorliga pligt att sjelfva bevaka sina intressen den enda gång de hafva tillfälle dertill, så bör icke bolagets väl, intressen som kanske kunna vara af ganska stor betydelse för

bolaget, blifva lidande därför, att en eller annan aktieegare icke behagat infinna sig eller låta representera sig på stämman. Det är ej heller så synnerligt stor fara för öfverrumpling, ty för de viktiga frågorna är deremot sörjdt genom stadgande, att beslut skall fattas antingen med qualificerad majoritet eller vid två efter hvarandra följande stämmor. För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten på, att lagens stadgande alldeles icke lägger hinder i vägen för att bolagsordningen upptager hvilka skärpta bestämmelser som helst i detta hänseende. Bolagsordningen kan ju intaga ett stadgande, liknande det här ifrågavarande 2:dra momentet eller något ännu strängare, om så skulle anses erforderligt för bolagets eller aktieegarnes väl, men att införa i lagen en sådan föreskrift, gällande för hvarje bolag, äfven det, hvars intressen icke egentligen kunna vara beroende af en sådan bestämmelse, synes mig vara mycket oklokt, då i det praktiska lifvet mycket ofta förekommer, att det för styrelsen kan vara alldeles omöjligt att förr än i de allra sista dagarne näst före stämman få ett viktigt ärende så fullt beredt, att styrelsen kan bestämma sig, huruvida det skall framläggas för stämman till afgörande eller icke. Det kan inträffa, att styrelsen behöft använda en ganska rundlig tid och stort arbete på att bereda en fråga, men det fattas några uppgifter, som den fått vänta på, och dessa komma de sista dagarne näst före stämman, men genom införande af ett sådant stadgande som detta, skulle stämman, äfven om den sjelf önskade det och styrelsen behöfde det, vara i lag förbjuden att företaga frågan till afgörande. På dessa grunder anser jag, att detta andra moment bör ur lagen utgå, och det är derhän min reservation resulterar.

Det tredje momentet kan emellertid äfven komma att blifva berördt af det andra styckets borttagande. Den i detta moment inrymda bestämmelsen, att en aktieegare, som vill hafva ett förslag upptaget till pröfning af stämman, skall hafva gjort anmälan derom minst 14 dagar före stämman, har tillkommit därför, att om styrelsen skall 8 dagar förut framlägga sina förslag, så bör den dessförinnan hafva 8 dagar på sig att pröfva de enskilda förslagen, och således är fjorton dagar den minsta tid, som erfordras. Sker förändring i andra stycket, kan därför möjligen äfven förändring ifrågakomma rörande det tredje.

Med anledning häraf och återopande äfven en annan föregående talare, herr Nyström, som framställt ett liknande yrkande, beder jag att få yrka återremiss på den föredragna paragrafen.

Herr Boström, Filip: I motsats till den föregående talaren tror jag, att det andra momentet är synnerligen välbetänkt. Jag kan icke neka, att om detta borttoges, skulle det mycket lätt kunna hända, att aktieegarne öfverrumplades genom att styrelsen utan föregående kungörelse komme fram vid bolagsstämmor med viktiga förslag, hvarom ingen aktieegare hade någon aning. Man säger, att om icke aktieegare vill på ordinarie bolagsstämma

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

bevaka sin rätt, så må han stå sitt kast. Det är emellertid ganska ofta förhållandet, att om en aktieegare icke tror, att något särskildt viktigt ärende förekommer på bolagsstämman, så underlåter han att inställa sig eller att sända fullmakt. Skulle emellertid i något enstaka fall ett sådant viktigt förslag behöva fram till stämman, som icke hunnit kungöras, finnes intet hinder, att en extra bolagsstämma utlyses för att fatta beslut i denna fråga. Da jag således tror, att aktieegarne i annat fall lätt kunna öfverrumplas, finner jag för min del allt skäl att bibehålla paragrafen, sådan som den af Kongl. Maj:t och utskottet föreslagits, och tillåter mig därför att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wærn: Bland de skäl, herr Svedelius nämnde för att styrelsen skulle kunna få anledning att framställa några särskilda frågor vid en bolagsstämma, hvilka icke förut blifvit upptagna på förteckningen, anförde han, att styrelsen icke kunnat medhinna dem förr. Det synes mig vara skäl att betona, att det också kan finnas sådana frågor, som det varit alldeles omöjligt för styrelsen att ens tänka på. Det kan inträffa sjukdomsfall, dödsfall, olyckshändelser, som kunna göra snara beslut nödvändiga. En disponent, en verkställande direktör dör eller blir omöjlig att sköta sin syssla. De öfriga styrelseledamöterna önska på det enständigaste att få en person, som de anse skicklig och passande och kanske den ende, som efter deras mening skulle vara det, men han har en annan befattning eller ett annat anbud. Han kanske säger: »ja, jag skulle vilja ataga mig detta, men jag måste göra det och det villkoret». Härom kan man endast fatta beslut på bolagsstämma, och der står man nu. I bästa fall gör man hvad den siste talaren sade, man kallar en extra bolagsstämma. Men personen i fråga är kanske ingalunda villig att uppskjuta allt afgörande en eller två månader eller tills hvilken tid som helst förgått. Det kan inträffa en eldsvåda, och brandstodsbolaget kan vilja göra upp saken genast. Det finnes flera sådana fall, som kunna förekomma, så att det tyckes mig bra svårt, att man icke vid bolagsstämman skulle få besluta öfver något, som kunnat gifva styrelsen anledning till framställning under de sista 8 dagarne.

Den siste talaren invände, att det framför allt vore angeläget att förekomma öfverrumpling för de aktieegare, som icke vore närvarande. Men jag hemställer, om det kan vara rätt att vid denna lag bara tänka på en dålig styrelse, eller att allt hvad som här bestämmes skall vara för att hindra en dålig styrelse att göra aktieegarne orätt. Kunde det icke också vara skäl att tänka på, att ärliga och goda bolag skola kunna sköta sig på bästa och mest praktiska sätt. Mig synes botemedlet mot en dylik öfverrumpling vara att, om en viss andel af de närvarande finna sig öfverrumplade, om en fråga förekommer, som man icke tänkt på, få de begära frågans bordläggning. Låt dem få rätt der till eller något annat i den vägen, men att förhindra bolaget

att fatta beslut, då beslut skall fattas, synes mig vara en våldsamhet.

Förslag till
lag om aktie-
bolag.

(Forts.)

Herr Benedicks: Utom de skäl, som förut nämnts för återremiss, anhåller jag att åter få framhålla bestämmelsen, att inom 8 månader från årets början ordinarie bolagsstämma skall hållas. Jag tror det är tillräckligt, att det står, att bolagsstämma skall hållas årligen. Det skulle medföra stor fördel för de bolag, som ville deraf sig begagna, att kunna hålla bolagsstämman senare, ty då kunna de hafva det löpande årets rörelse klar för sig och kunna derefter bestämma en större eller mindre utdelning. Det är därför i försigtighetens intresse, som jag yrkar på en sådan förändring. Dessutom finnas bolag, som hafva så svårt att kunna få tid att avsluta böckerna, att det är hardt när omöjligt att hinna med det. Genom att införa denna bestämmelse om 8 månader skulle bolagsstämman också komma att hållas på en tid, som mest användes till resor, till att sköta sin halsa eller sitt nöje. Att då sammankalla personer, som kanske bo på landet, till en stad, synes mig mindre lämpligt.

Då jag icke kan finna något enda skäl, hvarför denna inskränkning skall göras, anhåller jag om återremiss.

Herr Philipson: Jag undrar, om ej den siste talaren missförstått meningen i denna §. Det står »åtta månader efter utgången af hvarje räkenskapsår». Förmodligen har han tänkt på »kalenderår». Men om ett bolags räkenskapsår kan sluta när som helst under årets lopp, måtte det väl vara rundligt tilltagen tid, om bolagsstämman ej får hållas senare än åtta månader efter räkenskapsårets slut, d. v. s. om ett bolag avslutar sina böcker den 31 december, är det inom augusti månad bolagsstämma skall hållas; avslutas de den 1 maj, så är det ej förr än i januari året derpå. Mig synes det, som om dessa åtta månader vore tillräckliga för att räkenskaperna kunna vara avslutade och revisionen verkställd, och för att aktieegarne skulle kunna hinna besinna sig på hvad som skall afgöras vid bolagsstämman. Dessutom synes det mig, som om man ej bör allt för länge fördröja aktieegarnes rätt att få eventuel utdelning; och en sådan kan icke ega rum, förrän bolagsstämma hållits.

Herr Wærn omnämnde de svårigheter, som skulle finnas för en styrelse att på förhand framlägga förslag på hvad som skulle vid bolagsstämman förekomma. Och han ansåg, att lagen ej behöfde vara så sträng, ty bolagsstyrelserna bestode i allmänhet af årligt och redbart folk. Men man stiftar väl ej lagar för fullkomliga människor, utan för att hindra missbruk.

Herr Wærn nämnde vidare, att det kan inträffa mycket under de 14 dagarne närmast före bolagsstämman, som kunde böra föranleda styrelsen framkomma med förslag — en disponent kunde t. ex. dö, o. s. v. —, men det kan ju inträffa lika mycket strax efter sedan en bolagsstämma är hållen, och hvad gör

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

man då? Jo, man utlyser extra bolagsstämma. Så kan man göra äfven här.

Det synes mig, att aktieegarne, som veta, att en ordinarie bolagsstämma skall hållas, äfven böra få klart för sig, hvilka ärenden då skola förekomma. Det gäller ju deras intressen och kapital, och då böra de ha rätt att fordra att få på förhand veta, om något på bolagsstämman skall förekomma, som gör det nödvändigt för dem att der närvara och tillvarataga sina intressen.

Herr Rudebeck: Den mening, som reservanterna uttalat i afseende på 2 mom. 36 §, anhåller jag att få biträda. Det synes mig vara en olämplig föreskrift, att den omständighet, att ett ärende ej blifvit upptaget å föredragningslistan, utgör ett ovilkorligt hinder för att detsamma kan få komma till behandling vid stämman. Af den talare, som först hade ordet, har framhållits, hurusom det kan inträffa, att frågor af ganska stor betydelse ej kunna hinna uppföras på föredragningslistan, och då vore det icke gagneligt, om, ehuru dessa frågor verkligen vore af högsta vikt för bolaget, desamma ändock ej skulle kunna få upptagas till pröfning vid pågående ordinarie bolagsstämma. Mig synes, att bolagsmännen ej behörigen bevaka sina intressen, om de icke akta nödigt att hvarken sjelfva eller genom ombud närvara vid den ordinarie stämman. Man säger nu, att de ej behöfva befara, att något annat skall förekomma än hvad som står på listan. Men om detta moment utginge, och bolagsmännen visste att på ordinarie bolagsstämma kan förekomma ett ärende, som af särskilda omständigheter kommit under styrelsens handläggning så sent, att det ej kunnat uppföras på listan, så vore deri en maning för dem att, som de ock rätteligen borde, tillstädeskomma vid ett så viktigt tillfälle som den ordinarie stämman. När man beaktar, hurusom genom öfriga bestämmelser är sörgdt för att frågor af stor vikt ej få afgöras med mindre än att de behandlats vid två bolagsstämmor, kan ingen öfverrumpling befaras, och då dessutom det står bolagsmännen öppet att, om de sa vilja, i bolagsordningen intaga en § i det syfte, som i detta moment är angifvet, synes mig bolagsmännens rätt vara väl betryggad, äfven om, såsom reservanterna yrkat, momentet utgår; hvarför, och då detta enligt min mening vore praktiskt och nyttigt, jag förenar mig i hemställan om återremiss i denna del.

Herr Benedicks: Jag skall be att få påpeka, att den näst föregående ärade talaren, herr Philipson, icke anført ett enda skäl, hvarför denna bestämmelse om att ordinarie bolagsstämma skall hållas *inom åtta månader* efter räkenskapsårets slut blifvit fastställd. Jag kan deremot framföra alldeles bestämda skäl, som tala för en längre tid, nemligen helt enkelt de bestående förhållandena inom flera bolag. Såsom exempel kan jag anföra Österby, Iggesund, Gysinge, Söderfors, Hönsäter, Hellekis och en massa andra bolag. Hvarför skall man då lagstifta alldeles i onödan, så att

aktiebolagen skola hafva skada af det. Om de sjelfva önska hålla bolagsstämman senare, så skulle de ej, till följd af en onödig föreskrift i lagen, få göra som deras eget intresse bäst bjuder dem!

Förslag till lag om aktiebolag.
(Forts.)

Herr Annerstedt: Åtskillige talare hafva påyrkat utslutandet af 2 mom. i 36 §. Det förefaller mig likväl, som om desse talare utgå från en förutsättning, som ej motsvaras af verkliga förhållandet, nemligen att aktieegarne städse anse för sin pligt att tillstädeskomma på bolagsstämmorna. Vi ha hört under ärendets föregående behandling framdragas exempel på, att de ej äro så villiga att komma tillstädes, utan uteblifva och lemna åt styrelsen och några få på stället varande att iakttaga bolagets rätt och bästa. Nu föreställer jag mig, att Kongl. Maj:ts och utskottets förslag i detta moment gar ut derifrån, att om detta är ett allmänt förhållande, bör man försöka gifva en bestämmelse, som möjliggör för de aktionärer, som icke anse nödigt att sjelfva komma tillstädes, att få veta, hvilka frågor skola å bolagsstämman förekomma, och derefter kunna lemna instruktion för något ombud. Förekomma oförutsedda ärenden, har man ju ej kunnat gifva någon instruktion åt sitt ombud. Enligt min mening torde de föreslagna bestämmelserna ej medföra någon egentlig olägenhet. Det har sagts, att oförutsedda omständigheter kunna sent inträffa, men för dessa fall fins ju styrelsens befogenhet dels att träffa provisoriska åtgärder, dels att sammankalla extra bolagsstämma. Härigenom torde olägenheterna af stadgandena i 2 mom. blifva ganska obetydliga, men deremot torde fördelen för aktionärerna af detta stadgande, som redan är nämndt, icke vara så ringa. Derfor får jag för min del tillstyrka, att 2 mom. i denna § bibehålles sasom Kongl. Maj:t och utskottet föreslagit.

Herr Svedelius: Endast några ord särskildt med anledning af hvad herr Benedicks nyss yttrade om de 8 månaderna. Då jag förut yrkat återremiss, vill jag icke misstänkas för, att jag skulle instämma med honom om återremiss i det hänseendet. När inom utskottet frågan var före om de 6 månader, som Kongl. Maj:t föreslagit, blef det rätt mycken öfverläggning, och exempel framdrogos från olika håll på hvad som kunde vara nödigt stadga. Man kom till den åsigtten, att 6 månader kanske vore väl litet, men alla ansågo, att om man utsträckte tiden till 8 månader, vore det tillräckligt. Någon tid bör ju utsättas, för att icke en så att säga tredskande styrelse skall underlåta att kalla till stämma. Jag har haft någon erfarenhet i detta afseende i ett ganska vidt omfattande bolag med mycket stora och besvärliga bokslut och med ganska stora svårigheter att få in från andra erforderliga uppgifter i rätt tid. Man har dock kommit till den erfarenheten, att det utan någon synnerlig svårighet har gått för sig att få bokslutet och revisionen så tidigt i ordning, att allt mycket väl kunnat medhinnas på 7 och med ansträngning till och med på 6 månader. Man kan således vara fullkomligt trygg för.

Förslag till lag om aktiebolag. att 8 månader äro fullt tillräckliga. För min del är jag alldeles öfvertygad om, att det ej bör göras någon ändring i det hänseende, som af herr Benedicks föreslagits.

(Forts.)

Jag vill tillägga ett par ord angående 2 mom. med anledning af den siste talarens anförande. Det är ju sant, att detta skulle innebära ett skydd för de aktieegare, som ej infinna sig, och det är äfven efter min uppfattning i allmänhet rätt, att lagen så mycket som möjligt söker skydda minoriteten. Jag har dock från många håll hört, att man i denna lag kanske gått för långt i det hänseendet. I denna punkt synes ock mig, att man verkligen gått för långt, ty om man härvid också skyddar de aktieegare, som ej infinna sig, gör man detta kanske mången gång till förfång för dem, som äro närvarande och verkligen anse det vara af vigt och betydelse för bolaget att få beslut i en fråga genast fattadt. Då dertill kommer, att, såsom redan flere gånger anmärkts, utan minsta svårighet kan för hvarje bolag, som så önskar, införas i bolagsordningen en tillräckligt sträng bestämmelse härutinnan, synes det mig hårdt, om i lagen förbjödes alla aktiebolag att för sig antaga en ordning, som de kunna finna erforderlig och gänelig.

Herr Boström, Filip: Då herr Benedicks uppräknat atskilliga bolag, i hvilkas bolagsordningar är stadgadt, att stämma skall hållas först 9 eller 10 månader efter utgången af räkenskapsåret, vill jag, såsom delegare i två af dessa bolag, nämna, att jag har talat med verkställande direktören i dessa bolag och *han* försäkrar, att intet hinder möter att få bolagsstämma hållen ett par månader tidigare. Dessutom kan jag nämna, att i dessa två bolag är bokslutet i år redan färdigt att öfverlemnas till revision, och att således intet hinder möter att hålla bolagsstämma mycket tidigare än hvad utskottet föreslagit. Anledningen hvarför man väntat 9 à 10 månader har varit den, att man ofta fått vänta på förlagsräkningarnas inkommande från förlagsgifvaren. Men numera har den tiden förminskats, och på de sista åren ha dessa räkningar inkommit redan i mars och april, och derefter är bokslutet snart upprättadt. Jag är sjelf styrelseledamot i ett stort bolag, der siffergranskningen redan är verkställd, der revisionen i dessa dagar slutar sitt arbete och der styrelsen redan upprättat sin berättelse. Detta bolag har i nästa månad sin ordinarie bolagsstämma. Jag yrkar bifall till den föredragna punkten.

Herr Benedicks: Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att jag icke sagt, att det står i dessa bolags *bolagsordningar*, utan blott att det är vanligt, att deras bolagsstämma hålles i september eller oktober. Men denna bestämmelse om 8 månader förbjuder helt enkelt ett bolag att rätta sig efter sin egen bekvämlighet, och detta utan skäl. Ty jag har ännu icke hört något skäl anföras, hvarför, om bolaget sjelft vill uppskjuta denna tid, hvilket kan bero af personlighetshänsyn, detta skall genom en tom före-

skrift i denna lag vara för bolaget sjelft omöjligt. Jag anser, att det är förkastligt att lagstifta i onödan, när dermed ingen nytta vinnes, men väl nackdelar kunna åstadkommas. Jag vidhåller fortfarande mitt yrkande.

Förslag till lag om aktiebolag.
(Forts.)

Herr Asker: Med anledning af den siste ärade talarens anmärkning, att för nuvarande bolag skulle gälla den bestämmelse, som 36 § stadgar, tillåter jag mig hänvisa honom till 81 § i lagförslaget, hvaraf framgår, att å bolag, hvars ordning blifvit af Konungen stadfast, bestämmelserna i denna lag icke skola ega tillämpning, såvidt de afse ämnen, rörande hvilka blifvit i bolagsordningen särskildt stadgadt, utan att derutinnan skall gälla hvad bolagsordningen innehåller. Vissa undantag härifrån finnas visserligen i 81 § uppräknade, men då deribland icke upptagits tiden för bolagsstämmas hållande, får jag för min del yrka bifall till utskottets förslag i den föreliggande § 36.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande af föreliggande paragraf och vidare derpå att densamma skulle visas åter till utskottet, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner § 36 i första särskilda utskottets förslag till lag om aktiebolag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas paragrafen åter till utskottet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 48;

Nej — 59;

§ 37.

Herr Annerstedt: I anledning af det beslut kammaren fattat rörande § 19, får jag yrka återremiss jemväl på den nu föredragna § 37.

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna paragrafen endast yrkats, att densamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på bifall till nyssnämnda yrkande, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§ 38.

Godkändes.

§ 39.

Herr Hasselrot: I den nu föredragna § är stadgad, att om någon vill klandra beslut, skall detta ske genom stämning inom 2 månader från beslutets dag. Det är emellertid en i nuvarande bolagsordningar synnerligen vanlig bestämmelse, att tvist mellan bolagsmän skall kunna afgöras genom kompromiss och ej behöfva hänskjutas till domstol. Jag tror, att ett sådant förfarande i allmänhet är att förorda, och att det åtminstone bör lemnas rätt åt bolagsmännen att i bolagsordningen derom meddela bestämmelse. Emellertid erkänner jag, att frågorna, huruvida ett beslut i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning, lämpligen böra öfverlemnas åt domstol, men derest tvist uppkommer, om beslutet strider mot bolagsordningen, synes detta lämpligen och skäligen kunna, om bolagsmännen så önska, böra öfverlemnas att bestämmas genom gode män. Då det för sådant fall blir nödvändigt att bestämma en viss terminus, inom hvilken anmälan om hänskjutande af tvistig fråga till kompromiss skall ske, torde en återremiss vara nödvändig, hvarom jag tillåter mig göra hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande paragraf annat yrkande icke förekommit, än att densamma skulle visas åter till utskottet.

Härefter gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på densammas återförvisning; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 40—43.

Godkändes.

§ 44.

Herr Benedicks: Enligt hvad jag förut yttrat, ber jag nu få yrka, att orden: »Ej må dock prokurist för bolaget antagas»

skola utgå. I det hänseendet yrkar jag återremiss på den föredragna paragrafen.

Förslag till
lag om aktiebolag.
(Forts.)

Herr Philipson: I motsats till den föregående talaren yrkar jag bifall till utskottets förslag i 44 § 2 mom. En af de viktigaste förutsättningar, som äro gjorda och som man gör för att genom bildande af bolag kunna åstadkomma hvad som med bolagets uppgift öfverensstämmer, är naturligtvis den att välja en styrelse, som man antager vara af den beskaffenhet, att den kan fullgöra sina åligganden och framgångsrikt fullfölja den väg, som aktieegarne utstakat för bolagets verksamhet, samt pligttroget, redbart och ärligt sköta dess angelägenheter under den tid styrelsen är vald. Som herrarne finna af de föregående §§:na, väljes styrelsen af aktieegarne och af ingen annan. Och jag får verkligen säga, att frågan, huruvida man vill ingå i ett aktiebolag, är för mer än en beroende på sammansättningen af styrelsen och på styrelseledamöternas kvalifikationer. Om man i styrelsen invalt personer, som man har förtroende till, förutsätter man, att detta ej skall kunna på något sätt missbrukas eller öfverantvardas på någon annan. Man kan ju ha mycket stort förtroende för personer att sköta en affär eller rörelse, men behöfver därför ej ha det förtroende till dem, att de skola kunna i sitt ställe välja ställföreträdare, d. v. s. man behöfver och vill ej heller lita på styrelsens rätta omdöme om den persons lämplighet till bolagets skötande, som styrelsen skulle vilja göra till sin ställföreträdare. Om nu ett aktiebolag skulle genom sin styrelse få utse prokurist, så är det ej aktieegarne, utan styrelsen, som valde honom. Och om jag t. ex. har förtroende till A, B och C att vara styrelse och tror på deras förmåga samt A, B och C tro, att E duger till det samma, men jag ej tror det, måste jag, om ej detta förbud inryckes, vara pliktig att godkänna denna prokurist, som styrelsen antagit. Nu torde jag för flertalet af herrarne, som måhända icke känner hvad ordet »prokurist» innebär, få nämna, att detta ord innefattar, att man åt en person öfverlemnar den vidsträcktaste fullmakt, som kan gifvas. Man uppdrager åt honom att sköta bolagets hela affär med samma rätt och befogenhet, som styrelsen eger. Man tillåter honom köpa, sätta bolaget i stora skulder, sälja m. m., allt inom den begränsning, som är föreskrifven i bolagsreglerna för styrelsen. Med ett ord han är af styrelsen utsedd, och han kan, om styrelsen får utse honom, fungera precis på samma sätt som den, bringa bolaget i lika stora olägenheter och vådor som styrelsen sjelf. Men styrelsen är vald af aktieegarne och står till dem i strängt ansvar, då deremot prokuristen är vald af styrelsen. Ett sådant förtroende synes mig gå något långt, och det är ej rätt att begära, att aktieegarne ej blott skola ha förtroende till sin styrelses skötsel af verksamheten, utan äfven det förtroende, att den bättre än aktieegarne kan bedöma, hvilken person är lämplig till ställföreträdare för att under dess styrelse tid sköta affären på ett mer eller mindre lyckligt sätt.

Herr talman, jag anhåller få yrka bifall till punkten.

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Herr Benedicks: I anledning af den föregående talarens yttrande vill jag blott framhålla, att der star helt enkelt, att »ej må dock prokurist för bolaget antagas». Således, om *aktieegarne* sjelfva vilja hafva en prokurist, är det omöjligt för dem, ty det står skrifvet: *prokurist får ej finnas*.

Jag tror, att detta är att allt för mycket ingripa i de enskildes sjelfbestämmningsrätt, och jag känner flera aktiebolag, der det af personliga skäl är rent af *nödvändigt* att hafva prokurist; (och jag vet ej något skäl, hvarför ej) om t. ex. 5 personer drifva ett enskildt enkelt bolag med prokurist, men vilja konstituera sig till ett aktiebolag, de, om de *måste* bibehålla prokurist, ej skulle få göra detta. Det är ju en sak, som blott rör 3:dje man, och de böra kunna få sköta sin affär precis som förut. Nej — det få de nu icke! Den drakoniska bestämmelse, här står, skulle blott komma å stad mycket krångel och mycket besvär. Och därför vill jag också för min del hafva bort den ur lagen.

Herr Annerstedt: Om kammarens ledamöter betänka hvad en prokurist är, nemligen, att »han eger att, i allt hvad till bedrivande af hufvudmannens rörelse hörer, handla å hans vägnar och teckna hans firma» blott med det undantag, att han ej eger rätt att sälja hans fasta egendom eller medgifva in-teckning deri, torde det vara lätt att finna, att en aktiebolagslag, som föreskrifver, att i stiftelseurkunden skall införas, bland annat, huru styrelsen skall sammansättas, och grunderna för dess beslutanderätt, icke kan medgifva, att denna bestämmelse blir helt och hållet illusorisk eller omintetgöres, derigenom att styrelsen antager en prokurist, som i och med detsamma skulle vara befogad att göra allt hvarom bolagsordningen föreskrifver, att två eller flere af styrelsens ledamöter måste vara tillstädes, för att giltigt beslut skall kunna fattas. Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om kammarens redan förut fattade beslut fordra, att andra stycket i denna § bibehålles oförändradt. De stora olägenheter, som en talare antog skola följa af denna föreskrifts antagande, tror jag äro öfverdrifna. Det är ju ingenting, som hindrar en styrelse att för visst fall i behörig ordning utfärda fullmagt för en person att fullgöra det ena eller andra uppdraget. Det blir dock ingen prokura, utan ett uppdrag att på styrelsens ansvar och i dess ställe såsom ombud företaga vissa åtgärder, och en dylik fullmagt är styrelsen lagligen oförhindrad att utgifva.

Vid sådant förhållande förefaller det mig, som om kammaren borde godkänna 44 §.

Herr Philipson: Det faller mig ej in att vilja upplysa eller på något sätt söka lära herr Benedicks, huru man lämpligen bör förfara i sådana fall, som dem han förutsatte, nemligen att styrelsen af en eller annan anledning är ur stånd att fullgöra sina åligganden, och att det alltså ur den synpunkten kan vara nödigt och nyttigt att hafva prokurist. Nej bevars, men jag vill påpeka

och erinra herr Benedicks, att ett aktiebolag ju kan, om det så finner skäligt, vid sin stämma utse en styrelse och en verkställande direktör samt dessutom en person, som, vid förfall för verkställande direktören, fullgör hans funktioner. Men att låta en styrelse få den magt, att den kan åt en för den välbevågen person, som möjligen är för aktieegarne fullständigt okänd, lemna prokura, som medför full rätt för honom att handhafva deras medel, detta synes mig vara väl vågad och bör ej tillåtas.

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Herr Benedicks: Jag vill blott ännu en gång påpeka det förhållandet, att, om aktieegarne sjelfva, ej styrelsen, skulle vilja gå så långt och underkasta sig denna risk, så måtte det väl vara deras ensak. Derför vidhåller jag mitt yrkande om återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt de yrkanden, som derunder faststälts, propositioner, först på godkännande af den nu föredragna paragrafen samt vidare derpå att densamma skulle visas åter till utskottet; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

§§ 45—48.

Godkändes.

§ 49.

Herr Annerstedt: Med anledning af att kammaren beslutat återremittera 19 §, vågar jag vördsamt yrka, att äfven denna § måtte återremitteras.

Herr Dickson, Robert: I 4:de momentet af denna § stadgas:

»Utan hinder deraf, att ansvarsfrihet beviljats, ege bolaget att, inom ett år från det förvaltningsberättelsen å bolagsstämma fram-lades, i afseende å förvaltningen anställa talan mot styrelseleda-mot, som visats hafva i berättelsen eller balansräkningen mot bättre vetande meddelat oriktig uppgift, der denna kan antagas hafva å beslutet om ansvarsfrihet inverkat».

Det förefaller mig, som om den här stadgade preskriptions-tiden är så kort, att ansvaret derigenom nästan blir illusoriskt. Om ett sådant fel, som här ifrågasättes, blir begånget, lärers det ej upptäckas förr än under nästa års revision, och det kommer säkerligen ej till bolagsmännens kunskap förr än till nästa ordinarie bolagsstämma, som i regeln ej infaller förr än ett år efteråt. Det blir då omöjligt att kunna uttaga stämningen och delgifva densamma den felaktige sysslomannen inom den stadgade tiden. Jag anser därför, att ordet »ett» utbytes mot »två» eller »fem»; och då nu yrkande om återremiss framstälts, ber jag att få förena mig i samma yrkande.

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande paragraf endast yrkats, att densamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på bifall till nyss omförmälda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 50 och 51.

Godkändes.

§ 52.

Herr Wærn: Utskottet har ansett, att den af Kongl. Maj:t här föreslagna bestämmelsen om ansvar för revisorer, hvilka »vid fullgörandet af sitt uppdrag visa grof vårdslöshet eller försummelse» skall utgå, och har som skäl derför anført, att det skulle blifva svårt att få revisorer, om ett dylikt ansvar skulle åläggas dem. Deremot hafva reservanterna yrkat på bestämmelsens intagande, såsom nödvändig.

Jag kan för min del ej till fullo dela hvarken den ena eller andra åsigten, så enkelt motsatta de än synas vara hvarandra.

Jag tror, att det är ganska vanligt vid bolag i landsorten, att på den utsatta tiden infinna sig revisorerne och taga sin bostad ej i något hotell vid bruket eller fabriken, utan hos disponenten sjelf. De intaga hos honom goda middagar, tillbringa sina dagar synnerligen angenämt, se mycket litet på räkenskaperna, men besöka så mycket flitigare fabrikerna, verkstäderna, bruket o. s. v. och göra sig underrättade om hvad der tilldragit sig. Det kan hända, att de blott hafva 3 eller 4 dagar till sin disposition och använda exempelvis en hel dag att se på en ny anläggning eller göra skogsbesigtning eller dylikt. Man säger då: det måtte vara en dålig revision! Nej, mine herrar, detta kan lätt vara ett förhastadt omdöme. Om revisorerne hafva öppna ögon och äro vakna, kunna de på detta sätt göra sig väl underrättade, huruvida disponenten är en skicklig och duglig man, och likaledes i afseende på ingenjörer, förvaltare och andra tjänstemän, i afseende på om den ena eller andra anläggningen bör göras, den ena eller andra metoden användas o. s. v. De kunna på så sätt använda sin tid ofantligt nyttigt; och, under förutsättning att disponenten och tjänstemännen äro ärlige och rättskaffens folk, är det möjligt, att de aldrig kunnat använda sin revisionstid på ett bättre och för bolaget gynnammare sätt, än just som skett.

Nu invänder man, att det är icke gifvet, att disponenten är ärlig, äfven en duglig sådan kan dock vara oärlig, tjänstemännen kunna begå stora fel, och det är mycket illa, om ej revisorerne grundligt granska räkenskaperna. Ja, detta är nog mycket riktigt, men huru skall detta tillgå? Låtom oss antaga, att den af Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelsen blir gällande, och revisorerne åläggas detta stora ansvar. De, som hittills fungerat såsom revisorer, men

ej hafva mera än 3 à 4 dagar att disponera, men vilja göra sig underrättade samtidigt om de verkliga affärsförhållandena, de draga sig tillbaka, och de utsedde revisorerna, som för ändamålet använda veckor och månader och därför äfven åtnjuta aflöning, de taga sin sak mycket grundligt och se till, att allting har gått rätt och ordentligt till väga. Men anse herrarne, att denna revision då är så förträfflig? Tron I, att dermed är allt hvad man kan begära af en god revision uträttadt? Jag tillåter mig hafva en motsatt mening. Jag tror att den revisionen är en mycket ofullständig revision, då man visserligen kan upplysa om att några felaktigheter eller någon orätt ej är begangen, men lemnar bolagsmännen i okunnighet om huru den verkliga affärsrörelsen är beskaffad, huruvida den eller den saken blifvit på ett verkligen praktiskt och godt sätt ordnad, huruvida disponenten är duglig eller icke.

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Min mening är därför, att såsom tillägg till de hittills vanliga revisionsbestämmelserna bör ett sådant stadgande som det af Kongl. Maj:ts föreslagna verkligen antagas, men man bör icke bestämma ansvaret för alla revisorer, utan man bör göra en skillnad på dem. Det rätta och bästa är att blott låta de aflönade revisorerna hafva fullt ansvar och pålagga dem skyldigheten att vara närvarande vid inventeringarna på nyåret och att grundligt granska räkenskaperna; men att ej dervid stanna, utan också tillåta bolaget att utse revisorer, som ej hafva detta ansvar, utan förfara, såsom hittills ofta tillgått, så, att de ej bry sig så mycket om räkenskaperna, utan mera se till sjelfva affärens gång.

Jag yrkar därför återremiss på denna punkt, på det att vi måtte få ett förslag, att, endast derest revisorerna äro aflönade, de måtte hafva detta fulla ansvar, eller, om det är lämpligare, att bolagsstämman eger att frikalla en eller flere af sina revisorer från ett sådant strängt ansvar, hvarigenom bolagsmännen ej blifva förhindrade att utse revisorer, hvilka förstå att bedöma sjelfva affärsrörelsen såsom sådan, men på samma gång åläggas utse revisorer, som göra en grundlig undersökning af räkenskaperna.

Jag tror, att både det ena och det andra är rätt, och att hela svårigheten att antaga Kongl. Maj:ts förslag ligger deruti, att man förutsätter, att ansvaret skulle gälla alla slag af revisorer, hvaremot det blott borde vara gällande för dem, som utses att göra en grundligare revision af räkenskaperna och som i följd häraf antagligen blifva aflönade och som då äfven böra vara fullt ansvariga för hvad de förbigå af grof vårdslöshet eller försumelse.

Jag anhåller om återremiss.

Herr Ölander: Jag yrkar äfven återremiss af denna §, ehuru ej i samma syfte som den föregaende talaren, eller för att erhålla två slags revisorer, någonting som jag ej tänkt på eller satt mig in uti; men under diskussionen har förut påpekats det olämpliga i den förändring utskottet gjort i denna §, då det inskränkt revi-

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

sorernas ansvarighet emot hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit. Kongl. Maj:t har föreslagit, att de skulle ansvara för den skada, som uppkomme förutom af annan anledning, jemväl genom af dem visad grof vårdslöshet eller försummelse. Utskottet har deremot borttagit dessa två ansvarsgrunder. Jag för min del anser, att Kongl. Maj:ts förslag i detta afseende är riktigt och rättvist, om ock möjligen skäl kunna förefinnas för uteslutande af bestämmelsen om »försummelse». I öfrigt har också påvisats den allt för korta tiden för anställande af talan mot revisorerna, och äfven erinrats om, hurusom de felaktigheter och åtgärder, som denna talan skulle afse att klandra, i allmänhet eller åtminstone ganska ofta ej kunna upptäckas förr än mer än ett år efter revisionen, eller just då tiden för talans anställande redan är ute.

För vinnande af ändringar i dessa båda syften anhåller jag att få yrka återremiss på denna paragraf.

Herr Dickson, Robert: Herr Ölander har redan framställt vid denna § samma anmärkning, som jag gjorde vid 49 §, nemligen att preskriptionstiden af ett år är alldeles för kort, och jag får därför förena mig med honom i yrkande om återremiss. Jag skulle också, hvad mig beträffar, kunna ansluta mig till den redaktion, Kongl. Maj:t föreslagit och som ålägger revisorerna ansvar jemväl för grof vårdslöshet eller försummelse. Jag tror ej, att detta innebär något äfventyr, enär ansvarigheten naturligtvis kommer att bedömas efter hvad som i bolagsordningen ålägges revisorerna. Åligger dem att anställa inventering, få de göra det, åligger dem att fullständigt granska räkenskaperna, måste de göra det. Anställas särskilda revisorer att granska och inventera, då förfaller naturligtvis de andras skyldighet att inlåta sig derpå.

Jag yrkar återremiss.

Herr Boström, Filip: För min del tror jag, att det vore ganska vådligt att antaga Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, såsom det här föreligger. Om man bestämmer ett dylikt ansvar för revisorerna, torde det blifva ganska svårt att dertill erhålla dugliga och samvetsgranna personer. Jag tänker mig ett större bolag, som har t. ex. fem revisorer. En tid af tre till fyra veckor är anslagen åt revisionen. Då går det i allmänhet till så, att en eller ett par af dem tager en grupp af ärenden, ett par andra en annan grupp, hvarefter sedan de fullgjort sitt uppdrag de lita på hvarandra så, att den eller de, som granskat styrelsens berättelse och dermed sammanhängande protokoll och handlingar, måste lita på dem, som granskat inventarier och verifikationer o. s. v. Att ålägga dem ett ansvar sådant, att, om någon af en grupp utaf revisorer, om hvilkas åligganden en annan eller de andra af revisorerna ej haft tillfälle taga notis, begår ett misstag, äfven desse senare skulle kunna stämmas på ansvar för »grof vårdslöshet eller försummelse», det tror jag vore ganska betänkligt. Nu har herr Ölander betonat, att det kunde vara skäl att inskränka denna

föreskrift, så att man toge bort »försummelse» och läte grof vårdslöshet» stå qvar, och det skulle jag möjligtvis kunna vara med om. Men då nu herr Dickson, på grund deraf att en föregående paragraf blifvit remitterad, yrkat återremiss i samma syfte, föreställer jag mig att det äfven blir kammarens beslut. och i så fall skall jag, om ärendet å nyo kommer under utskottets behandling, ej hafva något emot att i förslaget stryka orden »eller försummelse» samt endast bibehålla »grof vårdslöshet».

Jag yrkar, i likhet med den föregående talaren, återremiss.

Herr Rudebeck: I olikhet mot den föregående talaren kan jag ej anse, att några betänkligare följder skulle inträda, derest Kongl. Maj:ts förslag i denna paragraf antages. Utskottets skäl har varit detsamma som den siste talarens, eller svårigheten att till revisorer kunna få fullt aktningssvärde och kompetente personer. Jag kan ej tro detta, ty jag föreställer mig, att hvarje aktningssvärd person äfven under nuvarande förhållanden anser, fastän lagen icke upptager en sådan ansvarsförbindelse som den hvarom här är fråga, sig dock hafva ett åtminstone moraliskt ansvar, och således ej i den af Kongl. Maj:ts föreslagna bestämmelsen finner orsak att undandraga sig ett revisionsuppdrag.

Fruktan för ansvar för den, som gjort sig skyldig till grof vårdslöshet, kan icke vara ett skäl för den som vill utföra ett värf pligttroget att vägra mottaga detsamma.

Hvad vidare beträffar det förhållandet, att den ene revisorn kan komma att lida för den andres fel, tror jag ej att så behöfver ifrågakomma. Det finnes äfven, efter mitt förmenande, ett sätt att förekomma sådant. I fall, då en fördelning af revisionsarbetet kräfvdes, kan genom protokoll, fördt vid revisionen, visas huru fördelningen skett och den del af arbetet en hvar fått sig ombetrodd, hvaraf åter klart och tydligt komme att framgå, i hvad mån en hvar af revisorerna vore ansvarig, i händelse skäl till sådant ansvar skulle förekomma. Och att sålunda den ene skulle kunna komma att ansvara för den andres fel, kan ej befaras.

Vidare framhölls, att den ifrågavarande ansvarsbestämmelsen skulle kunna gifva anledning till olika tolkningar och i afseende på bevisningen försorsa svårigheter. Jag kan ej tänka mig, att det skall kunna möta några svårigheter för en dömande myndighet att afgöra, om grof vårdslöshet föreligger eller icke. Förhållanden af mera svårlöst natur än dessa förekomma vid domstolarne, och den större eller mindre ansvarigheten eller straffbarheten är en fråga, som domaren vid bedömandet af alla brott har att taga i betraktande för bestämmande af straffaföljden. Det är hvarje domares skyldighet att sätta sig in i dessa förhållanden, och jag föreställer mig, att man saknar skäl för den förutsättningen, att domstolarne i dessa mål ej skola lyckas att på ett tillfredsställande sätt lösa frågan.

Jag håller före, att en bestämmelse sådan som den af Kongl. Maj:ts föreslagna, särskildt rörande ansvar för grof vårdslöshet,

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

är af behovet synnerligen påkallad, och skulle, om jag så får uttrycka mig, föra revisionerna in på en rätt väg, som hittills ej alltid varit beträdd. Den skulle kraftigt verka till förekommande deraf, att revisorsuppdrag mången gång eftersträfvast af personer, som sakna därför nödiga kvalifikationer och i andra syften än som motsvara uppdragets ändamål. Sadana personer skulle derifrån afhållas, hvaremot jag ej fruktar för, att en aktningsvärd och kompetent person skulle af detta ansvarsstadgande befinnas ovillig att mottaga ett dylikt uppdrag.

Af dessa skäl anhåller jag om återremiss af denna paragraf, i syfte att den af Kongl. Maj:t här föreslagna bestämmelse om ansvar för vårdslöshet må i lagen inflyta.

Herr Hammarskjöld: Jag kunde afstå från ordet, när jag är väsentligen af samma mening som herrar Ölander och Rudebeck. Jag skall nu endast be att få säga, att, då i Kongl. Maj:ts förslag står »grof vårdslöshet» eller »försummelse», hörer naturligtvis ordet »grof» icke blott till »vårdslöshet», utan äfven till »försummelse». Att båda uttrycken begagnats, beror derpå, att man i allmänhet i lagstiftningen brukat sammanställa dem. Om det nu anses bättre, att ordet »försummelse» tages bort, och man tror, att farhågan för att åtaga sig revisorsuppdrag genom en sådan förändring kommer att minskas, anser jag för min del, att icke någon betänklighet bör deremot möta; och förenar jag mig i yrkandet om återremiss.

Herr Hasselrot: Jag har en annan mening än de herrar jurister, hvilka förut yttrat sig i denna fråga. Lika med dem är jag fullt öfvertygad om, att någon väsentlig svårighet icke skall möta för domstolarne att på ett tillfredsställande sätt tolka eller bedöma ett sådant stadgande, som det af Kongl. Maj:t föreslagna. Det hafva domstolarne sedan lång tid gjort beträffande t. ex. brott af embetsmän. I bestämmelserna om dessa förekommer nemligen ock stadgande om ansvar för vårdslöshet och försummelse. Ej heller tror jag, att den af Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelsen skulle vara på något sätt äfventyrlig för revisorerne, ty med den försigtiga tolkning, som enligt hvad erfarenheten visar kan beräknas skola ega rum, skulle nog icke revisorerne i oträngdt mål blifva dömda. Och dock vågar jag icke tillstyrka bestämmelsen i fråga, ty en sådan skulle enligt min öfvertygelse komma att afhålla icke blott sasom här sagts inkompetenta, utan äfven i många fall kompetenta personer från att åtaga sig revisionsuppdrag. Det är nemligen icke behagligt att för ett sådant uppdrag, som är förenadt med mycket besvär och i regel relativt ringa inkomst, få underkasta sig en påföljd, som icke kan bestämmas efter objektiva grunder, utan i viss mån beror på huru andra uppfatta ens förfarande. Om man än är medveten om att hafva handlat så godt man kunnat, riskerar man ändock alltid såsom revisor obehaget af ett ansvarspåstående, hvilken risk för mängen, fruktar jag, skall vara tillräcklig att afhålla honom att åtaga sig ett sådant upp-

drag. Det är detta, som gör att jag, ehuru jag anser bestämmelsen i sig sjelf riktig och önskvärd, icke för närvarande vågar tillstyrka bifall till densamma utan tror, att man bör ena sig om hvad utskottet föreslagit, hvilket i alla fall innebär en väsentlig förbättring mot det närvarande tillståndet.

Förslag till lag om aktiebolag.
(Forts.)

Herr Almström: Jag ber att i allo få instämma med den siste värde talaren. Jag tror, att det är farligt att stadga sådana bestämmelser, att derigenom möjligen åstadkommes ett ännu värre ondt, det nemligen att icke få dugliga, skickliga och pålitliga revisorer. Jag är af den öfvertygelse, att man skulle skapa en särskild revisorsklass, högre aflönad, och gå miste om det intresse, man nu kan paräkna hos dem, som nu anlitas för detta uppdrag. Den bestämmelse, som Kongl. Maj:t föreslagit, ser ut att vara för sträng och afskräckande, och utskottets redaktion i denna punkt är mera tillfredsställande.

Det är en annan omständighet, hvarpå jag vill fästa uppmärksamheten. Det stadgas nemligen äfven, att, om revisorer »mot bättre vetande lemnat oriktig uppgift» etc., äro de »en för alla och alla för en» ansvariga för den skada, som kan uppkomma. Nu är ofta fallet vid revisioner af större affärer, att revisorerna dela revisionen sig emellan, så att en tager en förvaltningsgren, och en en annan, hvarpå alla underskrifva berättelsen. Då skulle de revisorer, hvilka icke deltagit i revisionen af en förvaltningsgren, vara lika ansvariga, som de, hvilka haft en annan gren på sin lott. Jag tror, att äfven denna omständighet bör, om paragrafen återremitteras, tagas i betraktande.

Herr Unger: Jag vill icke motsätta mig återremiss på skäl, som herr Dickson framhållit. Men jag vill tillkännagifva, att jag, lika med herr Hasselrot, anser det vara ganska betänkligt att låta de anmärkta ord, som förekomma i Kongl. Maj:ts förslag, stå kvar — detta på skäl, som han anförde, jemte ännu ett skäl. Jag vill visserligen icke förringa domstolarnes förmåga att bedöma saker sådana som denna, ty, såsom blifvit sagdt, de få nog sysselsätta sig med svårare saker än så, men det är dock en ganska svår sak att bedöma, om grof vårdslöshet eller försummelse är begången, då icke finnes någon instruktion för revisorerna, hvar efter de hafva att handla, och då praxis i olika bolag, allt efter bolagens olika beskaffenhet, ställer olika anspråk på revisorerna. Deri ligger, enligt min mening, ett ytterligare skäl till att, när frågan kommer till slutligt afgörande, hålla sig vid utskottets förslag.

»Grof vårdslöshet» — säger man — är ett i lagen vanligt förekommande uttryck. Ja, det är nog sant, men att i detta speciella fall, då icke någon instruktion för revisorerna finnes, använda detta uttryck, synes mig icke lämpligt. En talare sade, att om revisorernas åligganden finnas föreskrifter i bolagsordningarna. Nej, der står i allmänhet ingenting derom, utan vanligen endast,

Förslag till att revisionen skall verkställas å viss tid och af visst antal revisorer.
lag om aktiebolag.

(Forts.)

Då de garantier, som äro af utskottet uppställda, synas vara fullt tillfredsställande, anser jag, att man vid det slutliga beslutet i denna sak bör hålla sig kvar på utskottets ståndpunkt. Men på andra skäl vill jag, sasom sagdt, icke motsätta mig återremiss.

Herr Svedelius: Ej heller jag vill motsätta mig återremiss, men med anledning af hvad herr Almström yttrade, ber jag att få påpeka, att första delen af paragrafen icke innebär någon risk för revisorerna genom den solidariska ansvarigheten. Der står: »Revisorer, hvilka i sitt utlåtande mot bättre vetande lemna oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåta att göra anmärkning mot dylikt» etc. Detta måste hafva afseende på hvarje revisor särskildt. Det måste visas, att han har mot bättre vetande eller uppsåtligen låtit något komma sig till last. Derför tror jag icke, att någon den ringaste risk finnes att antaga denna del af paragrafen.

Förut har mycket ordats om uttrycket »grof vårdslöshet eller försummelse», och vi hafva fått höra olika omdömen af olika jurister. Jag lemna å sido, huruvida det är lätt eller svårt för domstolen att bedöma, när vårdslösheten eller försummelsen är grof eller icke grof. — Men det finnes ännu en del af stadgandet, som kanske icke är mindre svår för domstolen att afgöra. Här står nemligen vidare: »vare bolaget ansvarige för all deraf uppkommande skada». Att utröna huru stor skada, som uppkommit af sådan försummelse, torde i de flesta fall vara, om icke omöjligt, åtminstone ytterst svårt.

Vidare har också framhållits det betänkliga i att göra en revisor ansvarig äfven för försummelse, som han icke själf visat, hvilket ju här kan blifva förhållandet genom den solidaritet, som är stadgad. Jag skall be att få angifva ett exempel. Det kan tänkas, att, sedan berättelsen afgifvits, befinnes, att styrelsen i ett stort bolag, för att visa bolagets ställning bättre än den är, upptager inventarierna till vida större värde och kvantitet, än som är med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Dessa inventarier kunna befinnas på många olika, vidt skilda ställen och bestå — om jag tänker mig ett bruksbolag — af kol, malm, tackjern, trävaror och allehanda saker. Så befinnes, att uppgiften varit alldeles oriktig. Med all sannolikhet kommer åtminstone den beskylldning att framställas mot revisorerna, att de begått en försummelse, kanske en ganska grof försummelse, som icke verkställt inventering af allt detta, åtminstone en mera betydande del deraf. En sådan inventering ifrågasättes, mig veterligen, aldrig nu, men, sasom en talare framhållit, redan möjligheten att få en sådan beskylldning på sig verkar, att en hel mängd hederligt folk skall draga sig för att åtaga sig en revision med allt trassel och alla beskylldningar, som dermed kunna vara förenade, om dessa stränga stadganden intagas i lagen.

För min del vill jag, såsom sagdt, icke motsätta mig återremiss, men jag tror icke, att en förändring i denna del vore lycklig.

Förslag till
lag om aktiebolag.
(Forts.)

Herr Poignant: Jag ber att få instämma med de talare, som yrkat återremiss, och jag gör det hufvudsakligen på de skäl, som af herr Ölander blifvit anförda. Jag tror för min del, att det är alldeles nödvändigt att stadga någon ansvarsskyldighet för revisorer, som af *grof vårdslöshet* skada bolag. Jag tror ej heller, att ett sådant stadgande skall afskräcka någon att blifva revisor. Åtminstone kommer det väl icke att afskräcka dem, som önska att, sedan de någon tid varit revisorer, ingå i styrelsen. Ty en styrelseledamot har efter lag skyldighet att svara äfven för den skada, som genom hans *försummelse* uppstår. Det står visserligen icke med uttryckliga ord i den nu föreslagna lagen, men det lär väl icke vara något tvifvel om att i fråga om styrelses ansvarighet, när den vägrats *décharge*, bestämmelsen i 18 kap. 4 § handelsbalken om »den som fått fullmakt att för annan göra och låta» är tillämplig. Denna paragraf innehåller i sin sista del, att »är ombudsman af försummelse eller svek vållande till skadan; plikte då han som sagdt är» d. v. s. han skall ersätta skadan, och, föreligger svek, kan han dömas efter strafflagen.

Det finnes ännu ett skäl, som gör det ytterst vådligt att taga bort bestämmelsen om skyldighet för revisorer att svara för följderna af *grof vårdslöshet*, nemligen det, att när en revisor afsigtligt har begått ett fel, är det ytterst svårt att öfverbevisa honom om afsigten, utan man kommer knappt längre än till att finna honom öfvertygad att hafva handlat af *vårdslöshet*. Har han nu blifvit fritagen från ansvar för *vårdslöshet*, går han oftast fri äfven från att ersätta den skada, som han *afsigtligt* gjort.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande paragraf annat yrkande icke framstälts, än att densamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermåra gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på densammes återförvisning; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§ 53.

Godkändes.

§ 54.

Herr Annerstedt: Jag hemställer, att denna paragraf må, i öfverensstämmelse med beslutet vid 19 §, till utskottet återremitteras.

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu förevarande paragrafen endast yrkats, att densamma skulle visas åter till utskottet.

Härefter gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på dess återförvisning, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§ 55.

Herr Dickson, Robert: Jag skall endast be att få göra den hemställan, att i första punkten orden »hos Rätten och Domaren» utbytas mot orden »i stad hos Rätten och å landet hos Domaren». Såsom det nu står, kan vara tveksamt, om man på landet skall vända sig till rätten, när den sitter, eller till domaren enskildt. Användas åter de af mig föreslagna orden, blir lydelsen fullkomligt lik den, som förekommer i konkurslagen. Ändringen synes mig vara så obetydlig, att den bör kunna verkställas utan återremiss.

Herr Hasselrot: Jag fruktar, att det icke låter sig göra att ändra ordalydelsen på sätt föregående talare föreslagit. Ett par städer finnas, hvilka lyda under landsrätt, och det går ju icke för sig att göra ansökning hos »Rätten» i stad, der någon domstol icke finnes. Skall således någon ändring vidtagas, bör den ske med iakttagande af berörda förhållande. För att utskottet måtte komma i tillfälle öfverväga detta, tillåter jag mig yrka återremiss.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt herr Dickson återtagit sitt derunder framställda yrkande, blef förevarande paragraf visad åter till utskottet.

§ 56.

Herr Benedicks: Ut i § 56 står: »Afträdes aktiebolags egen- dom till konkurs, skall bolaget anses upplöst den dag, då dess konkursansökning till rätten eller domaren ingafs, eller» etc.

För den, som icke är särskildt juridiskt bildad, kan jag icke finna annat, än att detta uttryck skall betyda, att det är slut med aktiebolaget — det är upplöst, det existerar icke mer — och detta fastän det ännu har funktioner att fullgöra, nemligen att bevaka sin rätt i konkursen, ty det kan bevaka sin rätt äfven emot de liqvidatorer eller styrelseledamöter, som äro utsedda. Jag vill nu fästa uppmärksamheten på, att i nästa paragraf står det i slutet: »dock må ny styrelse eller nya liqvidatorer kunna under konkur- sens fortgång i behörig ordning utses». Det vill säga med andra

ord, att den förra paragrafen anser bolaget vara dödt och begrafvet, men så får det en galvanisk knäpp, och så skall liket välja ny styrelse eller nya liqvidatorer. Jag tror icke, att det hänger rätt i hop, det ena med det andra, och därför får jag an-
 hålla om återremiss för att klara dessa förhållanden.

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Herr Annerstedt: I olikhet med den föregående talaren tror jag, att 56 och 57 §§ mycket väl stå tillsammans med hvarandra.

I 56 § står i korthet det, att då konkurs inträffar, skall bolaget anses upplöst, då konkursansökningen ingafs till rätten, d. v. s. då konkursen började. Och sedermera innehåller 57 § det tillägg, dels att, enär konkursgäldenären under konkursen behöfver hafva något organ för att utföra sin talan, skall styrelsen fortfarande fungera såsom sådan, dels ock att, då det naturligen, om konkursen fortgår längre tid, skulle vara obilligt, om den styrelse, som fans vid konkursens början, skulle under alla förhållanden vara nödsakad att qvarstå till konkursens slut utan möjlighet att få någon styrelseledamot ersatt med någon annan person, så må under konkursen ny styrelse eller nya liqvidatorer utses. Detta kan ju icke innebära något upphäfvande af regeln i 56 §. Det är endast ett nödigt tillägg, för att icke konkursgäldenären skall helt och hållet vara utan organ att föra sin talan under konkursen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Benedicks: Jag vågar fortfarande vidhålla min mening, oaktadt den siste ärade talarens yttrande. Det är ju alldeles gifvet, att äfven om liqvidatorer eller styrelse äro utsedde för det aktiebolag, som är i konkurs, så kan aktiebolaget såsom sådant hafva en annan mening än styrelsen eller liqvidatorerna, det kan vilja bevaka sin rätt, och denna rätt gäller ju ända till dess liqvidationen är afslutad. Således borde det enligt mitt förmenande stå, att bolaget skall anses upplöst den dag, då dess liqvidation är afslutad. Ty annars kan jag icke finna annat, än att när bolaget är upplöst, finnes icke någon bolagsstyrelse eller ens någon bolagsordning. Men icke förty skall detta bolag enligt 57 § välja ny styrelse eller nya liqvidatorer i vissa fall. Jag vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande af föreliggande paragraf samt vidare derpå att densamma skulle visas åter till utskottet, och förklarade sig finna den förra propositionen, som förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, med anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forta.)

Den, som godkänner § 56 i första särskilda utskottets förslag till lag om aktiebolag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas paragrafen åter till utskottet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 36.

§§ 57—65, 67 och 68.

Godkändes.

§ 69.

Herr Annerstedt: I öfverensstämmelse med kammarens beslut vid 19 § får jag yrka, att 69 § måtte till utskottet återremitteras.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu förevarande paragrafen endast blifvit yrkadt, att densamma skulle visas åter till utskottet.

Härefter gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på dess återförvisning; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 70—72.

Godkändes.

§ 73.

Herr Annerstedt: Om jag jemför denna § med 64 §, så torde det vara tvifvelaktigt, hvilken domstol här åsyftas med uttrycket »vid allmän underrätt». Efter hvad som blifvit för mig uppgifvet, har meningen med stadgandet varit den, att Stockholms rådstufvurätt skulle vara det forum, vid hvilket talan i det fall, som 73 § omförmäler, skulle anställas. Om så är afsigten, torde icke detta vara klart uttryckt, då 64 § innehåller, att, »der ej annorlunda genom lag stadgas, aktiebolag skall lyda under allmän underrätt i den ort, der styrelsen enligt bolagsordningen har sitt

säte». Under sådana förhållanden får jag hemställa, att §:n måtte till utskottet återremitteras, för att i densamma måtte intagas den uttryckliga föreskrift, som kan finnas vara af nöden, för att Stockholms rådstufvurätt skall blifva det behöriga forum i ifrågasvarande mål.

*Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr tal-
mannen yttrade, att i afseende på föreliggande paragraf annat
yrkande icke framstälts, än att densamma skulle visas åter till
utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på paragrafens godkän-
nande samt vidare derpå att densamma skulle visas åter till ut-
skottet, och förklarades den senare propositionen vara med ja be-
svrad.

§§ 74—80.

Godkändes.

§ 81.

Herr Törnebladh: Det torde icke hafva undgått kammarens
ledamöters uppmärksamhet, att denna § är en af de viktigaste i
hela lagförslaget. Det är denna §, som bestämmer, i hvad mån
äldre, af Kongl. Maj:t stadfästade bolagsordningar skola påverkas
af den nya lagen, och detta måste ju hafva den allra största be-
tydelse. Klart är, att det bästa vore, om de äldre bolagsordnin-
garna kunde slippa att röna inverkan af lagen. Men jag förstår
mycket väl, att sådant icke kan helt och hållet undvikas. Frågan
är då, i hvilken omfattning denna inverkan af den nya lagen
skall ske, och hvilka konsekvenser den skall föranleda. Om man
gör sig reda för de ämnen, om hvilka här stadgas att den nya
lagens föreskrifter skola lända till efterrättelse, så omfatta de, om
jag icke misstager mig, omkring 26 paragrafer i lagen, nemligen
§ 33, §§ 40—44, om det sätt hvarpå bolag företrädes och dylikt,
§ 28 om reservfond, §§ 58—63 samt §§ 66—78. I det hela blir
det mellan 20 och 30 paragrafer. Om man nu tänker sig, att en
aktieegare i ett gammalt bolag, som har fått sin bolagsordning
stadfästad af Kongl. Maj:t, hvilken aktieegare har lefvat i den
tron, att urkunden för honom är bolagsordningen, helt hastigt
finner, att icke mindre än omkring 25 paragrafer i den nya lagen
göra ändring i den bolagsordning, som han trots vara sin lag i
detta fall, så skall han först och främst komma i ganska stor vill-
radighet om hvad som af den gamla bolagsordningen gäller och huru
mycket af den nya lagen, som i sjelfva verket är för honom bin-
dande. Man kan då tänka sig, att bolaget går till väga på det
sättet, att det låter den gamla bolagsordningen vara kvar — den
är naturligen underkastad registrering — och till densamma fogar
ett aftryck af dessa §§. Men hvilken villervalla derigenom skall

Förslag till
lag om aktie-
bolag.
(Forts.)

åstadkommas, är lätt att inse. Man kan också tänka sig ett annat sätt att gå till väga, nemligen att det gamla bolaget finner med sin fördel förenligt att göra, hvad som väl i många fall måste ske, nemligen att begära de ändringar i den gamla ordningen, som föranledes af den nya lagen, så att i bolagsordningen inryckas de §§, som enligt lagens bud gälla, och bolagsordningen salunda kommer att bilda ett helt. Detta kommer naturligtvis att föranleda ganska mycket arbete och trassel och kanske också kostnader, beroende på i hvad mån stadgandet om registreringsafgiften kommer att tillämpas på det gamla bolaget. Den kan dock möjligen genom Konungens särskilda beslut något modifieras. Visst är emellertid, att mycken osäkerhet, mycken villervalla och mycket arbete komma att uppstå. Under sådana förhållanden är det naturligen af allra yttersta vikt, att den nya lagen icke stadgar något såsom gällande för de gamla bolagen, hvilket möjligen kan undvikas. Det är icke min mening att ingå i någon pröfning i dag, huruvida allt det, som nu här är upptaget, skall nödvändigtvis blifva bindande för de gamla bolagen, men jag tror, att saken är allt för vigtig för att icke, då åtskilliga andra §§ i lagen hafva blifvit återremitterade, man skulle kunna använda samma förfaringssätt i afseende på denna. I sådant fall torde det böra tagas i öfvervägande, om det behöfves, att *alla* dessa särskilda ämnen blifva föremål för den nya lagstiftningen, och man kan väl också tänka sig in i de konsekvenser, som deraf kunna uppstå för de gamla bolagen, samt åtminstone i motiveringen yttra sig om, huru uppstående svårigheter bäst skola afhjelpas.

Med stöd af hvad jag sålunda anfört anhåller jag, att Sn måtte till utskottet återremitteras.

Herr Asker: Då i det föreliggande förslaget 10 § är stadgadt, att »ny firma skall tydligt skilja sig från andra, förut i laga ordning registrerade, ännu bestående firmor», torde det vara nödigt att hos samma registreringsmyndighet upptaga så väl de förutvarande bolagen som äfven de nybildade, och om man läser den 81 §:s bestämmelse, i hvad afseende den nya lagen skall vinna tillämpning äfven å förutvarande aktiebolag, så kan man ju, om man först fäster sig vid frågan om *registreringen*, säga, att allt hvad som bör iakttagas vid registrering af de nya aktiebolagen jemväl måste iakttagas af de gamla bolagen. Detta har varit det för utskottet hufvudsakligen bestämmande skälet, hvarför jemväl samtliga öfriga föreskrifter, som uppstälts i 81 § af utskottet, lemnats orubbade. Det är mycket sant, att man kan tänka sig några modifikationer af dessa bestämmelser, om genom återremiss frågan skulle komma under ny behandling, såsom t. ex. bestämmelsen om *reservfond*, men jag undrar, om icke klokheten bjuder att äfven i denna del hålla sig vid det förslag, som förekommer redan i Kongl. Maj:ts proposition. Jag tillåter mig därför för min del värdsamt yrka bifall till 81 §, sådan den föreligger i utskottets förslag.

Herr Nyström, Carl: Jag har begärt ordet endast för att få till protokollet säga, att jag till alla delar instämmer med herr Törneblad.

Förslag till lag om aktiebolag.

(Forts.)

Herr Almström: Jag ber att få instämma med herr Törneblad i hans yrkande, och jag ber att, för den händelse kammaren besluter återremiss, få uttala den önskan, att den omredigerade paragrafen måtte blifva tydligare än hvad den nuvarande är. Jag har vänt mig till åtskilliga ledamöter i kammaren och funnit, att olika uppfattning om paragrafens mening förefinnes, till och med jurister hafva derom varit tveksamma. Jag anser derjemte, att, för att vinna reda, de §§ böra utsättas med nummer, hvilka skola hafva tillämpning på gamla bolag, och icke endast en allmän hänvisning göras till de ämnen, som dessa §§ omfatta.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder framställda yrkanden propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf samt vidare derpå att densamma skulle visas åter till utskottet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Rubriken.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkten 3.

Utskottets förslag till lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

Förslag till lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

§ 1.

Godkändes.

§ 2.

Herr Annerstedt: För att förekomma det missförståndet, att 2 § skulle hafva afseende på några andra föreningar än sådana, hvarom 1 § handlar, hvilket kunde blifva en följd af den obestämda form, i hvilken §:n är affattad, hvilken form var utan betydelse, så länge utskottets andra paragraf utgjorde sista stycket i 1 §, hemställer jag, att kammaren ville antaga §:n med följande lydelse: »Innan förening, hvarom i 1 § sägs, blifvit registrerad etc.

Förslag till
lag om regi-
strerade för-
eningar för
ekonomisk
verksamhet.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande paragraf endast yrkats, af herr *Annerstedt*, att densamma skulle godkännas med den ändring, att i första stycket näst efter orden »Innan förening» tillades: *hvarom i 1 § sägs*.

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen i oförändradt skick samt vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 3—30.

Godkändes.

§ 31.

Herr *Dickson, Robert*: Här förekommer samma fråga om preskription, som jag förut påpekat vid 49 och en annan § i aktiebolagslagen. Det tycktes då, att kammaren medgaf, att ett år vore en för kort tid. I detta fall synes det mig, som om man skulle kunna enas om, att 2 år vore en lämplig preskriptionstid, och får jag därför göra den hemställan, att i 3 punkten orden »ett år» måtte utbytas mot »två år».

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna paragrafen endast blifvit yrkadt, af herr *Dickson, Robert*, att densamma skulle godkännas med den ändring, att i tredje stycket orden »ett år» utbyttes mot *två år*.

På derefter gjord proposition biföll kammaren herr *Dicksons* berörda yrkande.

§§ 32 och 33.

Godkändes.

§ 34.

Herr *Dickson, Robert*: Det är kanske lämpligt att återremittera denna punkt till utskottet, för att stadgandet måtte blifva i öfverensstämmelse med det stadgande, som kammaren velat i aktiebolagslagen införa om revisorernas ansvar. Jag ber därför att få yrka återremiss.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande paragraf annat yrkande icke framstälts, än att densamma skulle visas åter till utskottet.

Härpå gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på dess återförvisning; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Förslag till lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

(Forts.)

§§ 35 och 36.

Godkändes.

§ 37.

Herr Dickson, Robert: Den nu upplästa paragrafen hade en motsvarande paragraf i förordningen om aktiebolag. Den paragrafen återförvisades för vinnande af en något större tydlighet, och det är väl lämpligt, att den föredragna paragrafen, som ju är alldeles lika lydande med motsvarande paragraf i aktiebolagslagen, också återförvisas, för att båda paragraferna måtte få samma lydelse. Jag yrkar återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande paragraf endast yrkats, att densamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen samt vidare på bifall till nyss omförmälda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 38—47, den framför § 1 förekommande specialrubriken, §§ 48—55, den specialrubrik, som stälts näst före § 48, samt §§ 56—62.

Godkändes.

§ 63.

Herr Annerstedt: Af enahanda skäl, som föranledt kamraren att återremittera 73 § i aktiebolagslagen, får jag vördsamt anhålla, att ifrågavarande paragraf måtte blifva till utskottet återremitterad.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna paragrafen annat yrkande icke blifvit framställt, än att densamma skulle visas åter till utskottet.

Derefter gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på dess återförvisning; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Förslag till
lag om
handelsbolag
och enkla
bolag.

Punkten 1.

Utskottets förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag.

*Kap. 1.**§ 1.*

Godkändes.

§ 2.

Herr Annerstedt: Redaktionen af det af utskottet föreslagna tillägget till denna paragraf synes mig gifva anledning till en erinran. Det är ju gifvet, att den hänvisning, som här förekommer till firmalagen, bör vara så affattad, att deraf framgår, att hänvisningen gifves i fråga om handelsbolags firma. Att i lagen om handelsbolag införa en hänvisning i allmänhet till firmalagen eller att i förstnämnda lag uttala, att firmalagen skall gälla, der till saknas all anledning. Jag hemställer om återremiss å paragrafen.

Herr Roman: Derför att i lagen på atskilliga ställen talas om »vetskap» i samma betydelse som firmalagen ger åt detta ord, ansåg utskottet behöfligt, att hänvisning härom gjordes till firmalagen, på det att man ej måtte stanna i ovisshet, om hvad med uttrycket »vetskap» menades. Hänvisningen till firmalagen i denna del medförde då såsom en nödvändig följd, att hänvisning till firmalagen jemväl måste göras i samtliga öfriga delar, der denna är på handelsbolag tillämplig, och detta är anledningen till den i förevarande § förekommande hänvisning till nämnda lag. Jag yrkar bifall till paragrafen.

Herr Annerstedt: Det är alldeles icke i fråga derom, att hänvisning till firmalagen blifvit gjord, som jag framställt min erinran, utan anmärkningen går ut derpå, att hänvisningen är för vidsträckt affattad, då det säges: »Om firma gälle hvad särskildt är stadgadt.» Om firma är stadgadt i många andra afseenden än hvad som angår handelsbolag. Det är följaktligen endast beträffande handelsbolags firma, som hänvisning bör ske.

Jag yrkar fortfarande återremiss.

Herr Asker: Då denna redaktion influtit, är det gifvet, att man icke tänkt sig annat, än att hänvisningen afsåg allenast han-

delsbolags firma. På denna grund kan jag icke finna något behof af att för förtydligande återremittera denna paragraf. Hvar och en, som tager lagen i hand och ser att den gäller handelsbolag, måste tolka ordet »firma» så, att dermed afses handelsbolags firma. Jag yrkar bifall till paragrafens af utskottet föreslagna lydelse.

Förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmanen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på föreliggande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock att paragrafen skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på paragrafens godkännande vara med öfvervägande ja besvarad.

Den näst före § 1 stående specialrubriken samt §§ 3—5.

Godkändes.

§ 6.

Herr Ölander: Det förefaller mig vara temligen orimligt, att den bolagsman, som fått sig anförtrödt att handhafva förvaltningen af bolagets verksamhet, icke kan från uppdraget skiljas, med mindre han visar trolöshet eller grof försummelse eller vårdslöshet, eller han till följd af fortvarande sjukdom eller af annan orsak är oförmögen att deltaga i förvaltningen. Omständigheterna kunna emellertid vara sådana, att denne ledamot är så olämplig eller rent af så okunnig, att det icke är i bolagets intresse, att han leder dess affärer och förestår förvaltningen. Bolaget skall likväl ändock vara skyldigt bibehålla honom härvid, om icke de orsaker, som i §:n angifvas, äro för handen, äfven om bolaget derigenom komme att lida betydliga förluster. På grund häraf yrkar jag återremiss af paragrafen.

Herr Philipson: Jag tror, att det är alldeles nödvändigt, att paragrafen antages i oförändradt skick. Den siste talaren har framkastat den möjlighet, att en ledamot, som fått i uppdrag att handhafva bolagets affärer, skall kunna från befattningen skiljas af andra orsaker än i 6 § sägs, exempelvis såsom befunnen varande mindre lämplig att sköta bolagets affär. Jag tror icke det är rådligt att medgifva detta. Redan vid aftalets ingående böra bolagsmännen göra sig oerrättade om den persons förmåga att sköta bolagets angelägenheter, åt hvilken detta anförtröts, sa att icke han kan behöfva skiljas från uppdraget af annan orsak än här i utskottets förslag uppgifves. Det vore ju förfärligt hårdt, om en person, som t. ex. uppmanas franträda sin stora eller lilla affär för att gå in med i bolaget, skulle underkastas något dylikt. De andra bolagsmännen insätta sitt kapital, och han insätter, som

Förslag till
lag om
handelsbolag
och enkla
bolag.
(Forts.)

det heter, »snille och slöjd». Om någon tid säga öfrige bolagsbolagsmän, att han icke är så lämplig att sköta affären som de trodde. Det finnes en annan tillgänglig, som är att föredraga och som de i hans ställe skulle önska göra till bolagsman och öfvertaga hans befattning. De skulle då enligt den siste talarens förslag kunna skilja sig från A och taga B. Den förre skulle då kunna köras ur bolaget och har fått sitt uppdrag återtaget utan att hafva förverkat något af det förtroende, man satt till honom. Den bolagsman, som ärligt, flitigt och och troget skött bolagets affärer, bör icke utan goda skäl skiljas från befattningen.

De skäl, som i paragrafen angifvas för att berättiga öfriga bolagsmän att från handhavande af förvaltningen skilja dertill utsedd bolagsman, äro fullt tillräckliga för bolagets öfrige delägare.

Jag yrkar bifall till paragrafen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på godkännande af föreliggande paragraf samt vidare på den sammans återförvisning; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Öfriga delar af kap. 1.

Godkändes.

Kap. 2.

§ 45.

Godkändes.

§ 46.

Herr Annerstedt: Då man inför en ny lagstiftning i ett ämne, som är temligen obekant för allmänheten i den form, som den nya lagen föreslår i kapitlet om de enkla bolagen, hvilka icke fått bättre definition än den nyss antagna paragrafen innehåller — med hvilken definition allmänheten naturligen lemnas i tvekan om hvad med enkelt bolag förstås — så förefaller det nödvändigt, att de bestämmelser i lagen, som utvisa beskaffenheten af det enkla bolaget, erhålla en sådan affattning, att de icke gifva anledning till oriktig tolkning. En sådan bestämmelse är § 46, hvars egentliga betydelse nog är fullkomligt riktig, men som fått en sådan affattning, att en person, hvilken icke haft tillfälle att grundligt genomtänka lagen, lätt kan få en oriktig uppfattning af lagens mening.

Det heter i 46 §: »Enkelt bolag kan ej förvärfva rättigheter eller iklåda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan

myndighet söka, kära eller svara». Dermed har lagstiftaren velat utrycka, att ett sådant enkelt bolag icke är någon juridisk person, och derom är icke något att säga, men paragrafen får icke så förstås, att, om genom ett aftal en rättighet förvärfvas i ett enkelt bolags namn, denna rättighet icke skulle kunna göras gällande af de bolagsmän, som bildat det enkla bolaget. Derfor har ock den förebild, efter hvilken det ifrågavarande lagförslaget om handelsbolag och enkla bolag är uppgjort, den schweiziska obligationsrätten, uti ifrågavarande ämne bestämmelser, som äro mindre utsatta för att missförstås än den här föreslagna. Der finnes icke denna § 46, hvilken, såsom jag tror, lätt skall komma att af allmänheten missuppfattas. I stället innehåller den schweiziska lagen några få enkla bestämmelser i två paragrafer, hvilka stadga, att om en delegare i ett enkelt bolag för bolagets räkning men i sitt namn sluter aftal med en tredje person, är denne delegare ensam bunden deraf vis å vis den tredje personen, liksom han ock ensam på grund deraf förvärfvar någon rätt. Detsamma gäller ock, om han sluter aftalet med tredje person i bolagets namn, såvidt ej bolaget gifvit honom rätt dertill, men om en eganderätt är förvärfvad i bolagets namn, eller äro fordringsrätter transporterade å bolaget, så äro bolagsdelegarne hvar för sig pro rata parte innehafvare af denna egande- eller fordringsrätt (art. 544.).

Det synes mig nödvändigt, att några bestämmelser i denna rigtning intagas i lagen, derest man icke skall åstadkomma visserligen ej missuppfattning hos högsta domstolen, men väl olägenheter för allmänheten på grund deraf, att möjligen en och annan underinstans skall blifva benägen att å § 46 gifva den origtiga tolkning, att delegarne i ett enkelt bolag såsom sådana icke förvärfva rättigheter genom något aftal, som sker i bolagets namn, med mindre de sjelfva deltaga i aftalet, och att ett aftal, slutet i bolagets namn, får ryggas af den andra parten.

På dessa grunder får jag yrka, att § 46 måtte uti angifna syfte till utskottet återremitteras. Man kan vara öfvertygad om att genom bestämmelser i den rigtning, jag framhållit, lagen i öfrigt icke skall rubbas eller svårigheter möta för affattningen, ty de finnas tydligt och klart införda i den lag, den schweiziska obligationsrätten, hvarifrån lagförslaget är hemtadt, och denna obligationsrätt anses vara den bästa lagstiftning i ämnet, som finnes i vestra Europa.

Herr Hammarskjöld: Jag är alldeles ense med den föregående talaren om det sätt, hvarpå denna lag bör förstås. Jag skall äfven erkänna, att det är möjligt, att bestämmelserna i lagen behöfva i någon mån förtydligas i det syfte han framhöll, men jag hemställer, om icke detta lämpligare kan ske genom ett förtydligande af § 49. För min del skulle jag icke vilja hafva bort § 46. Det är fullt riktigt, hvad den föregående talaren yttrade, att en sådan § icke finnes i den schweiziska obligationsrätten, men här i Sverige hafva vi ett särskildt behof af den. I Schweiz

*Förslag till
lag om
handelsbolag
och enkla
bolag.
(Forts.)*

*Förslag till
lag om
handelsbolag
och enkla
bolag.
(Forts.)*

liksom i allmänhet i utandet har man varit ganska sträng i fråga om hvilka sammanslutningar af menniskor skulle anses vara subjekt för rättigheter. I Sverige har deremot i detta afseende rådt stor slapphet. Hvilka sammanslutningar som helst hafva här betraktats såsom subjekt för rättigheter och tillåtits att söka, kära och svara o. s. v. Om man nu vill införa ett annat förhållande med afseende å sådana sammanslutningar, som här kallas enkla bolag, så anser jag nödvändigt att genom § 46 tydligt utsäga detta, på det att såväl allmänheten som juristerna må begripa, att det är fråga om att bringa reda och ordning, der sådan hittills icke funnits.

Med erkännande af att § 49 behöfver återremitteras i det syfte, den föregående talaren önskat, får jag således anhålla om proposition å bifall till § 46.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande af den nu föredragna paragrafen samt vidare på densammas återförvisning; och förklarades den förra propositionen, som förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Den närmast framför § 45 stående specialrubriken, §§ 47 och 48 äfvensom den till de två sistnämnda paragraferna hörande specialrubrik.

Godkändes.

§ 49.

Herr Hammarskjöld: Af de skäl, som herr Annerstedt vid § 46 anfört, anhåller jag, att få yrka återremiss, i syfte att det må blifva tydligt uttaladt, att aftal, som sker i enkelt bolags namn, skall vara giltigt på det sätt, att de, som deltagit deri, blifva berättigade eller förpligtade.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande paragraf annat yrkande icke förekommit, än att densamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på dess återförvisning; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Öfriga delar af kap. 2.

Godkändes.

Lagförslagets rubrik.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkterna 4—7.

Förslagen till lagar om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse; angående ändring i vissa delar af strafflagen; om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855; samt angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.

Godkändes.

Utskottets i dessa punkter gjorda hemställanden.

Förklarades besvarade genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslagen.

Punkten 8.

Utskottets förslag till lag om registrering af bankaktiebolag.

§§ 1—4.

Godkändes.

§ 5.

Herr Annerstedt: Det synes mig böra ifrågasättas, huruvida utskottet haft tillräcklig anledning till den strafflatitud, som införts i detta lagförslag. Enligt förslaget till lag om aktiebolag var bötesmaximum 2,000 kronor, men här har utskottet föreslagit ett maximum af 3,000 kronor. Bötesmaximum i särskilda fall i strafflagen är 1,000 kronor. Det förefaller, som om det vore skäl att antingen bibehålla den siffra, som högst förekommer i strafflagen, eller åtminstone stanna vid det maximum, som, på sätt nyss är nämnt, förekommer i förslaget till lag om aktiebolag. Jag yrkar därför, att paragrafen måtte till utskottet återremitteras.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande paragraf endast blifvit yrkadt, att densamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande samt vidare på dess återförvisning; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Förslag till lag om registrering af bankaktiebolag.

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkten 9.

Utskottets förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Kammaren åtskildes kl. 10,40 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
